

Bortfallsbarometern nr 6

Mats Bergdahl
Sonia Ekman
Anders Lindberg
Peter Lundquist
Monica Rennermalm

R&D Report
Statistics Sweden
Research - Methods - Development
1991:13

INLEDNING

TILL

R & D report : research, methods, development / Statistics Sweden. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1988-2004. – Nr. 1988:1-2004:2.

Häri ingår Abstracts : sammanfattningar av metodrapporter från SCB med egen numrering.

Föregångare:

Metodinformation : preliminär rapport från Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån. – 1984-1986. – Nr 1984:1-1986:8.

U/ADB / Statistics Sweden. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1986-1987. – Nr E24-E26

R & D report : research, methods, development, U/STM / Statistics Sweden. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1987. – Nr 29-41.

Efterföljare:

Research and development : methodology reports from Statistics Sweden. – Stockholm : Statistiska centralbyrån. – 2006-. – Nr 2006:1-.

Bortfallsbarometern nr 6

Mats Bergdahl
Sonia Ekman
Anders Lindberg
Peter Lundquist
Monica Rennermalm

R&D Report
Statistics Sweden
Research - Methods - Development
1991:13

Från trycket
Producent
Ansvarig utgivare
Förfrågningar

September 1991
Statistiska centralbyrån, utvecklingsavdelningen
Åke Lönnqvist
Monica Rennermalm, 08-783 46 43

© 1991, Statistiska centralbyrån
ISSN 0283-8680
Printed in Sweden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

0	Inledning
1	Undersökningar vid A-avdelningen
1.1	Inledning
1.2	De objektiva skördeuppskattningarna
1.3	Deklarationsundersökningen för jordbrukare
1.4	Jordbruksekonomiska undersökningen
1.5	Skogsbrukets arbetskraft
1.6	Galt- och betäckningsstatistiken
1.7	Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus
1.8	Bostads- och hyresundersökningen
1.9	Bostadshyror m.m i statbelånade bostadshus
1.10	Bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket Tabeller och diagram
2	Företags- och arbetsställeundersökningarna vid AM-avdelningen 1989-90.
2.1	Inledning
2.2	Sysselsättning och löner för arbetare inom industri
2.3	Kortperiodisk sysselsättningsstatistik för privat sektor (KSP)
2.4	Sammanfattning
2.5	Mer detaljerad redovisning av bortfallet
3	Företags- och arbetsställeundersökningarna vid F-avdelningen 1970-1990
3.1	Inledning
3.2	Redovisade statistikgrenar
3.2.1	Finansstatistiken, F/IND och F/SE
3.2.2	Industristatistiken, F/IND
3.2.3	Investeringsenkäterna, F/KONJ
3.2.4	FUTS, F/KONJ
3.2.5	Kapacitetsenkäten, F/KONJ
3.2.6	Lagertypsstatistiken, F/KONJ
3.2.7	Leverans- och orderstatistiken, F/KONJ
3.2.8	Omsättningsstatistiken, F/SE
3.3	Slutsatser om bortfallstrenden Tabeller och diagram
4	Individ- och hushållsundersökningarna
4.1	Generell bortfallsutveckling
4.2	Kort beskrivning av undersökningarna
4.3	Bortfallutvecklingen i de löpande intervjuundersökningarna
4.4	Bortfallsutvecklingen i postenkätundersökningar
4.5	Bortfallet i bokföringsundersökningar
4.6	Bortfallet i elevuppföljningarna Tabeller
5	Bortfallsutvecklingen under perioden 1980-1990 vid SCB
6	Referenser

0 INLEDNING

Denna rapport visar bortfallsutvecklingen till och med 1990 för ett antal undersökningar vid SCBs fyra ämnesavdelningar. För varje avdelning görs en sammanfattande beskrivning av ingående undersökningar och redovisningar av bortfallsutvecklingen i form av tabeller och diagram. I avsnittet om individ- och hushållsundersökningarna redovisas undersökningar från både I- och AM-avdelningarna. Rapporten i sin helhet avslutas med en sammanfattning av bortfallsutvecklingen för hela SCB.

Ansvar för att sammanställa och publicera den årliga bortfallsbarometern åligger U/STM. Ämnesavdelningarnas bidrag till bortfallsbarometern nr 6 har sammanställts av Sonia Ekman (A-avdelningen), Monica Rennermalm (AM-avdelningen), Mats Bergdahl (F-avdelningen) och Anders Lindberg (I-avdelningen). Avsnittet om bortfallsutvecklingen för hela SCB har skrivits av Peter Lundquist U/STM. Redaktör för rapporten i dess helhet har varit Monica Rennermalm.

1 UNDERSÖKNINGAR VID A-AVDELNINGEN

1.1 Inledning

I denna barometer redovisas tidsserier från några av A-avdelningens undersökningar.

1.2 De objektiva skördeuppskattningarna

De objektiva skördeuppskattningarna baseras på mätningar av skörden på provytor över hela landet. Årligen väljs ett antal undersökningsenheter (UE) ur lantbruksregistret, på vilka provytor skördas i slåttervall, spannmål och potatis. Antalet (UE) var t o m 1988 ca 12 000. 1989 reducerades urvalet till ca 4 600. Undersökningar av matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit baseras på separata urval omfattande 2 100 UE (tidigare 5 400 UE) respektive 300 UE (tidigare 1 000 UE).

Medverkan i undersökningarna är frivillig. Åren 1986 och 1987 gällde emellertid att jordbrukaren skulle lämna uppgifter till skördeuppskattningarna för att få ersättning inom ramen för s k tillfälliga åtgärder inom det statliga skördeskadeskyddet. Från 1988 gäller att brukare som vägrar delta i skördeuppskattningarna förlorar rätten till ersättning från det numera av LRF administrerade skördeskadeskyddet.

Uppgifterna insamlas av säsongsanställda provtagare som dels intervjuar brukarna och dels skördar provytor på de uttagna fälten.

Bortfallet redovisas ovägt. Objektsbortfallet av vägrare redovisas i tabell 1 och figur 1. Rikssiffrorna är låga, men på grund av lokala variationer kan vägrarandelen i enskilda skördeområden vara betydande.

Som framgår av figur 1 ligger bortfallet p g a vägran på en genomgående låg nivå. Skördeuppskattningen i potatis för stärkelse och råsprit är den minsta av de tre undersökningarna. När det gäller denna gröda finns det odlare med stora arealer. Därför kan några få odlare som vägrar att medverka svara för flera procent av arealen. Så var t ex fallet 1984, då några av de största odlarna av potatis för stärkelse och råsprit utgjorde vägrare. Dessutom förekommer ett bortfall på grund av att brukaren ej varit anträffbar, osäkra brukareförhållanden, konkurser och dödsfall m m. Detta bortfall är dock sammanlagt mindre än en halv procent av urvalet.

Partiellt bortfall av mätvärden från enskilda provytor på grund av att provtagning inte gjorts innan fältet skördats förekommer. Vid undersökningar i början av 80-talet konstaterades att detta bortfall var i storleksordningen en procent.

1.3 Deklarationsundersökningen för jordbrukare

Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) genomförs årligen och baseras på ett slumpmässigt urval av jordbruksföretag omfattande mer än 2,0 hektar åkermark. Primäruppgifterna hämtas från jordbrukarnas självdeklarationer.

Bortfallet av företag i DU redovisas i tabell 2 och figur 2 i procent av antal företag i populationen. Objektsbortfallet orsakas av att deklarationerna avser för kort eller för lång redovisningsperiod, ej kan lösgöras från pågående taxeringsarbete, har alltför begränsad redovisning m m. Ett stort bortfall för juridiska personer sammanhänger bl a med att en del av dessa inte är skattskyldiga till statlig inkomstskatt och därför inte avger någon för DU användbar deklaration.

Det partiella bortfallet varierar för olika variabler. För större företag är det partiella bortfallet mer omfattande än för små. Genom ändringar i driftsbyråorganisationens räkenskapsutdrag ökade 1986 och 1987 tillfälligt det partiella bortfallet.

1.4 Jordbruksekonomiska undersökningen

Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) redovisar utvecklingen av lantbrukets inkomst- och lönsamhetsförhållanden enligt företagsekonomiska principer.

Urvalet är ett stratifierat slumpmässigt urval av jordbruksföretag som byts ut successivt med en fjärdedel per år.

JEU baseras på ett omfattande primärmaterial bestående av bokföringsmaterial avseende inkomster och utgifter, uppgifter om lager och arbetsinsats samt inventeringar och värderingar av inventarier och anläggningar.

Deltagandet i JEU är frivilligt och innebär en betydande arbetsinsats från deltagarnas sida.

Bortfallet redovisas i tabell 3 och figur 2 för den för året nya delen av urvalet och redovisas ovägt i procent av antalet uttagna företag. Det är det bortfallstalet som i första hand skall uppfattas som ett mått på undersök-

ningsdeltagandet i JEU. Bortfallstalen för de äldre urvalsdelarna uttrycker enbart ökningen i bortfallet i dessa under året.

1.5 Skogsbrukets arbetskraft m m

Undersökningen är årligt återkommande. Statistiken visar arbetsåtgång och antal arbetstillfällen vid verksamhet i egen regi samt omfattningen av avverkning och skogsvård på egen mark.

Urvalsundersökningen avser skogsägare med minst 5 ha skog och som inte tillhör det totalundersökta storskogsbruket. Urvalet till undersökningen drogs tidigare från lantbruksregistret efter lantbruksräkningarna. Till 1988 års undersökning drogs ett nytt urval från det skogsdataregister som framtagits av skogsstyrelsen genom bearbetning av uppgifter från fastighetstaxeringsregistret avseende 1987. Vid bearbetningen har skogsmark inom samma kommun och med samma ägare (en eller flera) sammanförts till en brukningsenhet. Den population varifrån urvalet drogs bestod av ca 210 000 brukningsenheter med minst 5 hektar skog.

Urvalet till postenkäten avseende 1989 omfattade ca 4 600 brukningsenheter av det urval på 5 000 enheter som dragits till 1988 års undersökning. Undersökningen genomfördes som en postenkät kompletterad med en telefoninsamling. Till telefoninsamlingen gjordes ett urval bland de 1 660 enheter som inte skickat in blankett. Av urvalet på 550 brukningsenheter erhöles svar från 370 enheter.

Bortfallet i postenkäten redovisas i figur 3 och tabell 4 för perioden 1983-1988 vägt med stratifieringsvariabeln ägd skogsmark. Uppgifterna avser postenkäterna. Vid beräkningarna har antagits att bortfallet inte innehåller någon övertäckning. Bortfallet ökade markant 1985 i samband med en innehålls- och blankettförändring. Beräkningen för 1989 bygger på en sammanvägning av svarsfrekvenserna i postenkät och vid telefoninsamling.

1.6 Galt- och betäckningsstatistiken

Galt- och betäckningsstatistiken (GBS) grundar sig på de uppgifter om antal galtar och antal betäckta suggor som insamlas av SCB via postenkät varje månad. GBS är en totalundersökning.

I sin nuvarande form har undersökningen funnits sedan 1974. Populationen utgjordes då av drygt 8 000 galthållare. Sedan dess har antalet galthållare succesivt minskat och är nu drygt 5 000.

Samtliga innehavare av galt är enligt författning skyldiga att fortlöpande föra journal över galtarnas betäckningar samt efter anmaning sända in uppgifter härom till SCB. Fram t o m år 1987 skulle alla uppgiftslämnare sända in en blankett varje månad. År 1988 lades insamlingsförfarandet om så att varje galthållare lämnar uppgifter varannan månad men då för var och en av de två senaste månaderna. Galthållarna har slumpmässigt indelats i två paneler, där den ena panelen får uppgiftsblankett ojämna månader (januari, mars etc) medan den andra panelen får blankett övriga månader.

Preliminär statistik för en viss månad publiceras nu ca sex veckor efter månadens utgång medan definitiva uppgifter finns tillgängliga en månad senare. Objektsbortfallet framgår av tabell 5 och figur 4.

1.7 Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus

Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus omfattar hyreshus med vissa undantag. Undersökningen är en kombinerad urvals- och totalundersökning ur fastighetsregistret, FTR. De allmännyttiga bostadsföretagen (ca 400) totalundersöks, medan ett urval på ca 4 500 dras av enskilda ägare och bostadsrättsföreningar. Uppgifterna inhämtas med postenkät. Bortfallet redovisas **vägt** med avseende på antal lägenheter. I tabell 6 och figur 5 redovisas objektsbortfall. I princip tillåts inget partiellt bortfall.

1.8 Bostads- och hyresundersökningen

I bostads- och hyresundersökningen räknas antalet bostadslägenheter och bostadskostnaderna. Den görs årligen vad avser lägenheter i hyresfastigheter genom postenkät till fastighetsägarna. Urvalet är stratifierat och omfattar 13 000 lägenheter. Fastighetsägarna har uppgiftsplikt. Bortfallet redovisas vägt m a p antal lägenheter (tabell 7 och figur 6). Intermittent utvidgas undersökningen med lägenheter i småhus och bostadsrättsföreningar samt redovisning efter hushåll. Då kan bortfallet stiga till omkring tjugo procent.

Bortfallet varierar både mellan undersökningar och över tiden. Undersökningar där hushåll, lägenhetsinnehavare och enskilda fastighetsägare är uppgiftslämnare har ett större bortfall än andra undersökningar (C Elfors' rapport, sid 3). Någon analys av bortfallsutvecklingen över tiden ingår ej i rapporten. Undersökningen har genomförts även före 1981, men rapporten upptar endast perioden 1981-86.

Anm. Någon kommentar till att kurvan för "enskilda ägare" ökar finns ej. Undersökningarna har funnits före 1981, men A/BF har ej sammanställt bortfallet för tidigare år.

1.9 Bostadshyror m m i statsbelånade bostadshus

Statistiken är en totalundersökning av nyproducerade hyres- och bostadsrättslägenheter och genomförs som en postenkät. T o m år 1987 genomfördes undersökningen kombinerat med en enkät om outhyrda lägenheter avseende nyproduktionen halvårsvis. År 1988 omfattade undersökningen, som tidigare år, enbart flerbostadshus men utan frågor om outhyrda lägenheter samt gjordes på helårsbasis. I 1989 års undersökning har hyres- och bostadsrättslägenheter i småhus tillkommit. Uppgiftslämnandet för denna kategori är frivilligt medan uppgiftsskyldighet föreligger för flerbostadshus. Detta förklarar till en del det ökade bortfallet. Bortfallet redovisas som objektsbortfall (tabell 8 och figur 6). I princip tillåts inget partiellt bortfall.

1.10 Bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket

Denna undersökning syftar till att ge regional och på annat sätt differentierad information om jordbrukets faktiska förbrukning av bekämpningsmedel. Den genomfördes första gången 1988. Undersökningen utförs som en urvalsundersökning baserad på samma urval som de objektiva skördeuppskattningarna och med uppgiftsinsamling genom personlig intervju med jordbrukarna. Den omfattade 1988 ett urval av ca 12 000 jordbruksföretag i hela landet. 1989 och 1990 var omfattningen ca 4 500 företag. Uppgiftsinsamlingen är knuten till de objektiva skördeuppskattningarnas fältorganisation och genomförs därigenom av ca 150 provtagare. Jordbrukarnas medverkan är frivillig.

Objektsbortfallet i undersökningen, främst beroende på vägran att medverka, redovisas i tabell 9. Därtill kom ett varierande partiellt bortfall för enskilda variabler som dock var något mindre 1990 än i tidigare års undersökningar.

Tabell 1 Bortfall på grund av vägran i de objektiva skördeuppskattningarna

Ovägt i procent

År Undersökning	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Vall och spannmål	2,0	2,2	1,9	1,6	2,5	2,7	2,8	1,7	1,7	1,4	1,4
Matpotatis	1,7	2,1	2,2	1,6	3,7	2,8	2,9	1,4	1,3	1,8	1,7
Potatis för stärkelse och råsprit	2,4	3,4	2,0	2,6	7,2	4,6	3,7	2,9	1,8	1,3	1,7

Tabell 2 Deklarationsundersökningen för jordbrukare

Vägt objektsbortfall i procent

År	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
	6,5	3,9	4,5	3,6	3,3	2,9	2,7	3,0	3,0	2,0	1,4

Tabell 3 Jordbruksekonomiska undersökningen

Ovägt objektsbortfall i procent för ny urvalsdel

År	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
	28	32	28	22	29	34	36	28	31	38	34

Tabell 4 Skogsbrukets arbetskraft

Storleksvägt i procent

År	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 *
	10,2	12,3	16,3	17,2	19,8	26,4	11,8

* se texten angående beräkningen

Tabell 5 Galt- och betäckningsstatistiken

År	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Preliminär	7,2	7,8	8,8	8,5	8,9	9,2	9,7	9,1	14,9	15,0	10,5
Definitiv	1,2	1,2	1,4	1,4	1,6	2,0	1,8	1,8	0,9	1,5	2,1

Tabell 6 Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus

Vägt objektsbortfall i procent

År	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Typ av bostads- företag									
Allmännyttiga	3,1	4,1	5,5	5,8	4,1	3,8	4,2	3,0	1,0
Enskilda ägare och bostadsrätts- föreningar	14,5	13,9	17,4	18,4	23,3	23,1	23,3	19,8	21,2

Tabell 7 Bostads- och hyresundersökningen

Vägt objektsbortfall i procent

År	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Lägenhetstyp									
Hyreslägen- heter	5,6	3,8	2,8	4,7	3,2	3,6	3,7	3,4	4,9

Tabell 8 Bostadshyror m m i statsbelånade bostadshus

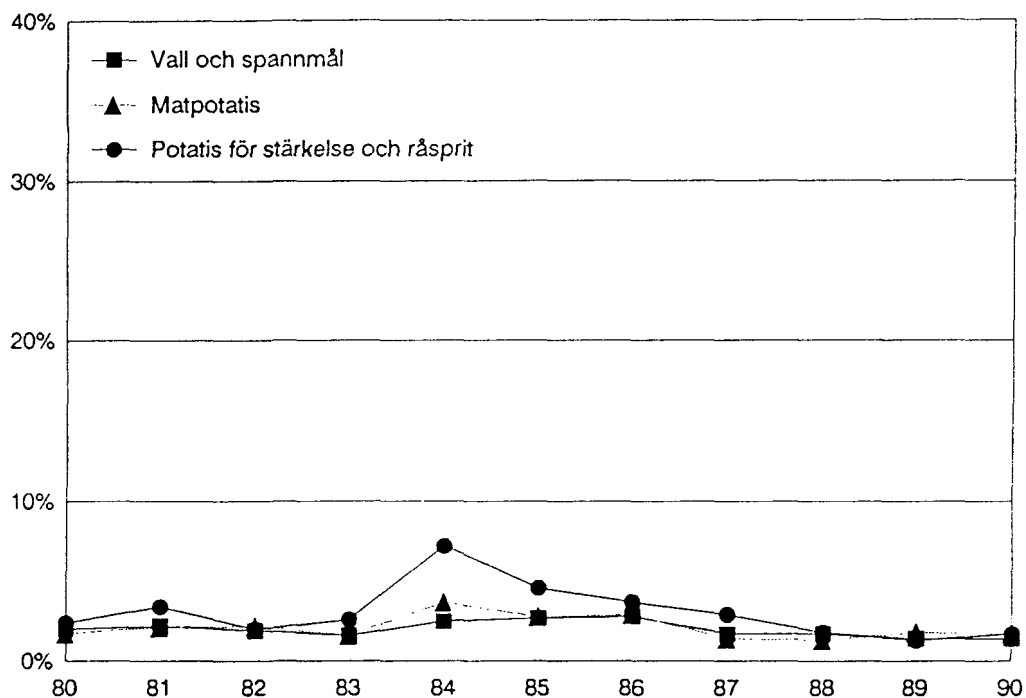
Objektsbortfall i procent

År	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	0,8	4,1	3,7	8,3

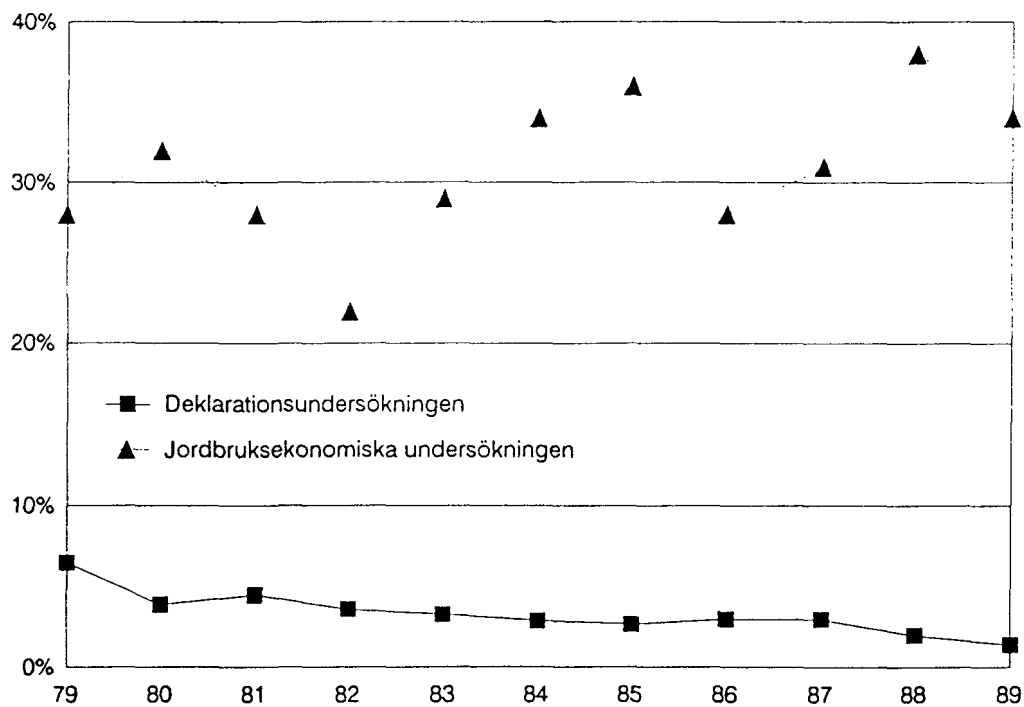
Tabell 9 Bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket

År	1988	1989	1990
	5	4	4

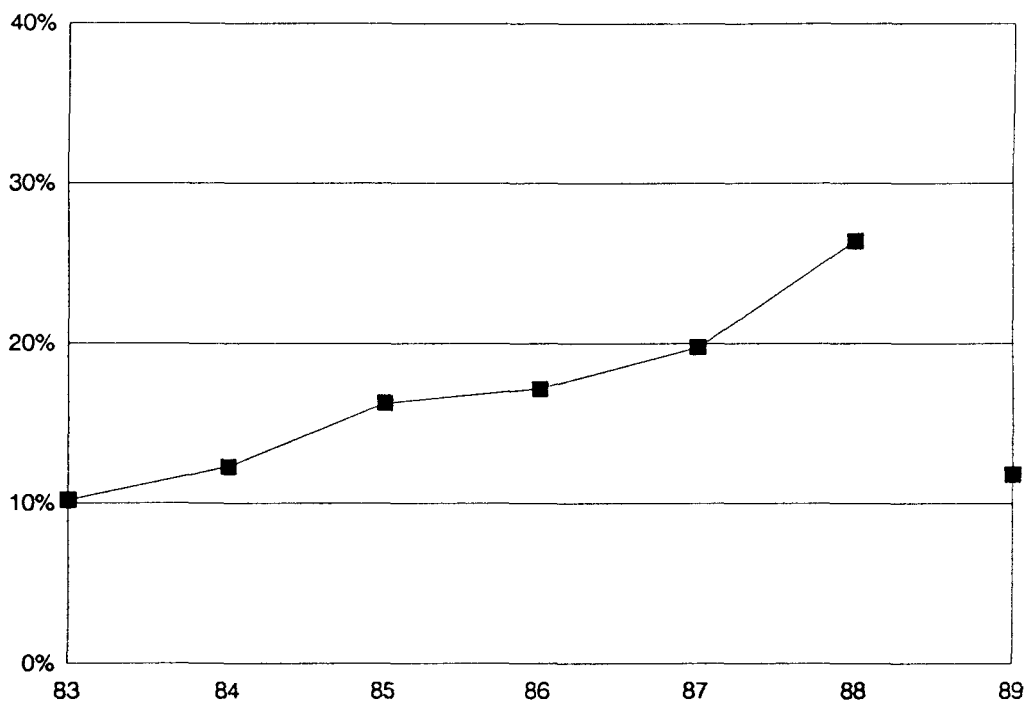
Figur 1 Objektiv skördeuppskattning
Bortfallsstatistik, 1980-1990, ovägt i procent

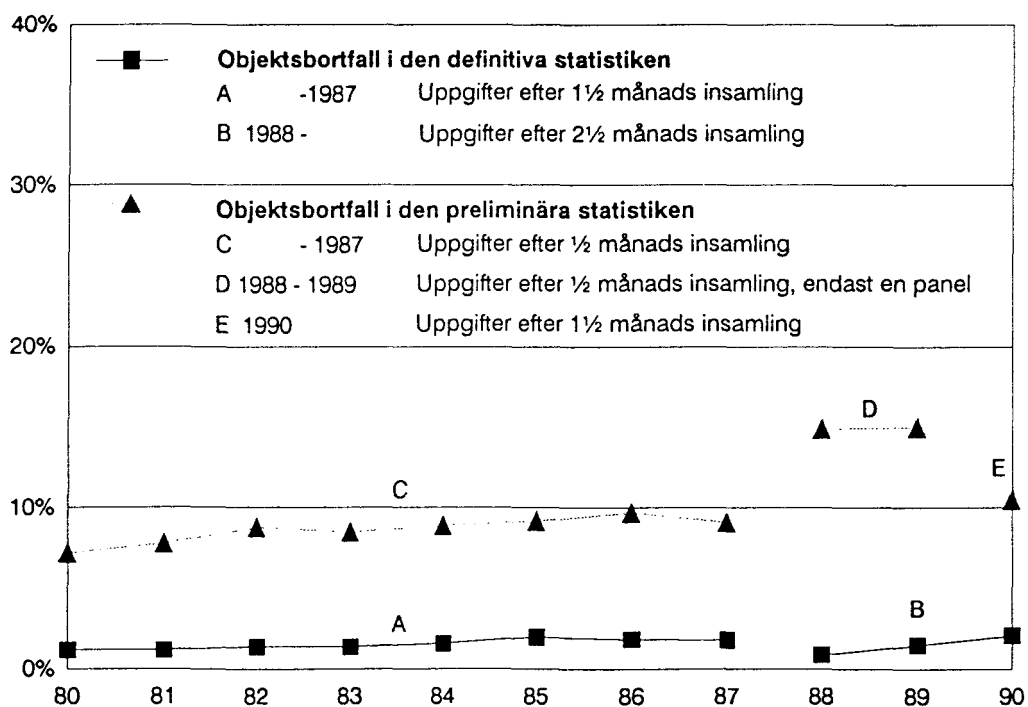
Figur 2 Ekonomiska undersökningar
Bortfallsstatistik, 1979-1989

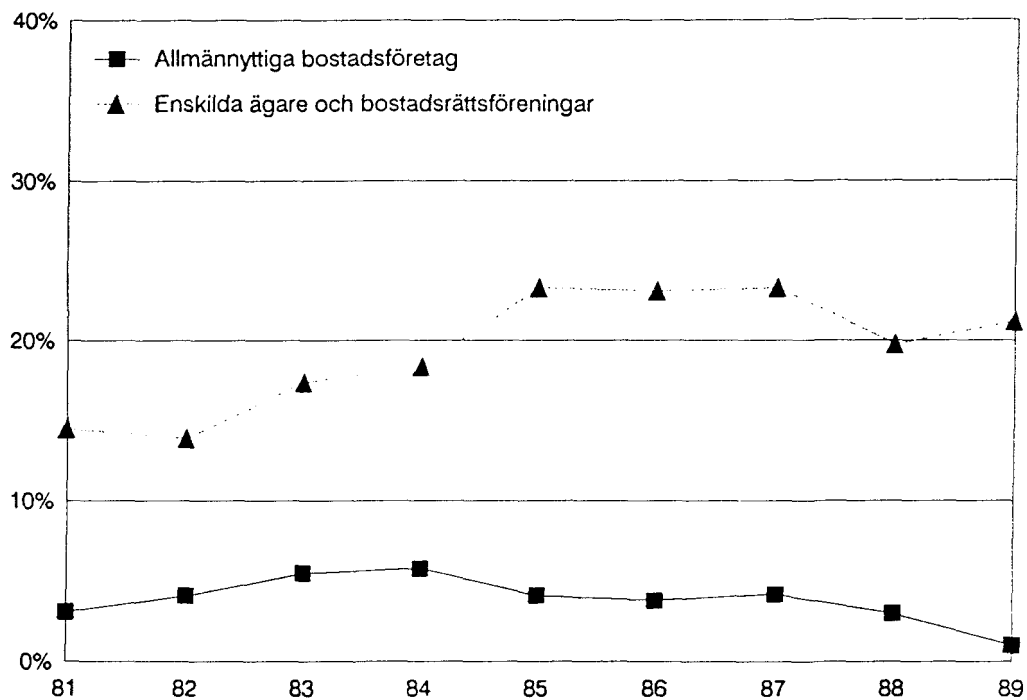
Figur 3 Skogsbrukets arbetskraft
Bortfallsstatistik, 1983-1989, storleksvägt i procent

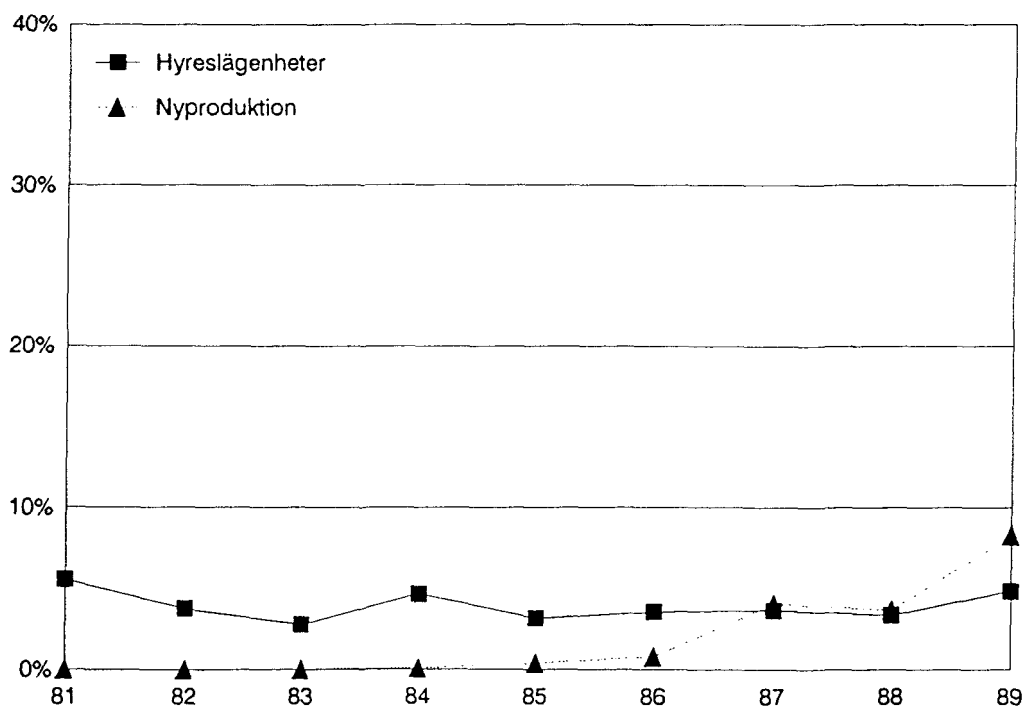
Figur 4 Galt och betäckningsstatistik
Bortfallsstatistik, 1980-1990, årsmedelvärden

Figur 5 Bostadsundersökningar, intäkts- och kostnadsundersökningen
Bortfallsstatistik, 1981-1989, vägt objektsbortfall i procent

Figur 6 Bostadsundersökningar, hyror mm
Bortfallsstatistik, 1981-1989, vägt objektsbortfall i procent

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
AM-avdelningen
Monica Rennermalm

2 FÖRETAGS- OCH ARBETSSTÄLLEUNDERSÖKNINGARNA VID AM-AVDELNINGEN 1989-90.

2.1 Inledning

Den företagsbaserade arbetsmarknadsstatistiken består av årlig statistik och kortperiodisk statistik och omfattar både den privata och offentliga sektorn. Den ger information om sysselsättning, löner, lönesummor m m. Undersökningarna för den offentliga sektorn är totalundersökningar och berörs inte här. Den kortperiodiska statistiken för den privata sektorn bygger på urvalsundersökningar. Den årliga lönestatistiken för den privata sektorn produceras i samarbete med parterna på arbetsmarknaden. Företag anslutna till någon av arbetsgivarorganisationerna totalundersöks. Bland företag som inte är organisationsanslutna gör SCB kompletterande urvalsundersökningar.

CFAR (Centrala företags- och arbetsställeregistret) utgör ram för undersökningarna. Urvalen är slumpmässiga och stratifierade efter företagets/arbetsställets bransch och storlek. Neymanallokering med hjälpvariabeln antal anställda enligt CFAR tillämpas.

Insamlingen av uppgifter sker genom postenkät. Åtgärder för att minska bortfallet är utsändning av påminnelsekort, påminnelseenkäter och telefonkontakter. Inflödet av svar kan följas stratumvis. Påminnelsearbetet är intensivt för de större företagen.

Företagen har uppgiftslämnarplikt, med undantag för icke rörelseidkande företag.

Bortfallssiffrorna 1970-1988, som publicerades för några av de största statistikgrenarna i Bortfallsbarometern nr 3 och nr 4, hämtades i huvudsak från redovisningar i Statistiska meddelanden och publikationen Löner.

Den kortperiodiska statistiken är omlagd fr o m 1989. I samband med omläggningen skedde en översyn av bortfallsredovisningen. Både ovägt objektsbortfall och antalsvägt bortfall beräknas och redovisas vid varje undersökningstillfälle.

I årets barometer redovisas inte bortfallet för den årliga statistiken p g a pågående förändringsarbete.

2.2 Sysselsättning och löner för arbetare inom industri

Månatlig undersökning. Undersökningen omfattar arbetare inom SNI 2,3 och 951. Populationen består av ca 16000 företag med ≥ 5 anställda. Urvalet omfattar ca 2500 företag med ca 6200 arbetsställen. Företag med ≥ 500 anställda är totalundersökta. Undersökningensresultaten redovisas efter arbetsställets SNI-kod.

Bortfallet redovisas dels ovägt i procent av antalet urvalsobjekt, dels storleksvägt med antal anställda enligt CFAR. Bortfallet redovisas exklusive Samhall och SNI 951.

I tabell 1 redovisas ett årsgenomsnitt fördelat efter företagets SNI-kod för åren 1989-90. En mer detaljerad redovisning för 1990 ges i Tabell 4-6.

Tabell 1 Industriarbetare

Företagets SNI-kod	Brutto- population 1990	Brutto- urval 1990	Objekts- bortfall %		Storleksvägt bortfall %	
			-90	(-89)	-90	(-89)
2	153	35	10	(12)	4	(3)
31	992	202	15	(17)	6	(9)
32	682	236	23	(21)	14	(15)
33	1 637	375	17	(18)	13	(16)
341	191	69	9	(13)	2	(4)
342	1 577	274	10	(12)	7	(9)
35	881	225	11	(13)	6	(9)
36	348	90	7	(11)	3	(9)
37	204	53	7	(9)	2	(6)
38	5 706	790	13	(13)	6	(7)
39	166	45	18	(23)	15	(19)
Totalt	12 537	2 394	14	(15)	6	(8)

2.3 Kortperiodisk sysselsättningsstatistik för privat sektor (KSP)

Kvartalsvis undersökning. Publicerad fr o m 1a kvartalet 1989. Undersökningen omfattar anställda inom den privata sektorn, SNI 2-9. Populationen består av ca 185000 arbetsställen. Urvalet omfattar ca 12000 arbetsstäl.

Bortfallet redovisas dels ovägt i procent av antalet urvalsobjekt, dels storleksvägt med antal anställda enligt CFAR.

I tabell 2 redovisas ett årsgenomsnitt fördelat efter arbetsställets SNI-kod för åren 1989-90. En mer detaljerad redovisning för år 1990 ges i tabell 7-9.

Tabell 2 KSP

Arbets- ställets SNI-kod	Brutto- population 1990	Brutto- urval 1990	Objekts- bortfall %		Storleksvägt bortfall %	
			-90	(-89)	-90	(-89)
2	556	120	10	(12)	3	(6)
3	27 320	2630	9	(12)	6	(9)
4	687	174	2	(2)	1	(2)
5	19 979	984	12	(16)	10	(20)
6	61 812	3828	10	(11)	10	(11)
7	13 187	479	10	(12)	9	(12)
8	31 165	1785	6	(8)	6	(8)
9	30 311	1894	11	(11)	10	(10)
Totalt	185 017	11 894	9	(11)	8	(11)

2.4 Sammanfattning

Både objektsbortfallet och det storleksvägda bortfallet är lägre 1990 än 1989 i båda undersökningarna. Speciellt positivt är att det höga bortfallet för arbetställen inom byggnadsindustrin har minskat.

Den positiva utvecklingen för KSP:n kan bero på att
 - uppgiftslämnarna med tiden har lärt sig att enkäten är lätt att besvara.
 - påminnelsearbetet bedrivs effektivare.
 Varje medarbetare har ansvar för "sin" SNI-kod.

Tabell 3 Bortfall 1989-90

År	Industri- arbetare Månad		Privat sektor anställda Kvartal	
	företag		arbetsställen	
	ovägt %	storleks- vägt %	ovägt %	storleks- vägt %
89	15	8	11	11
90	14	6	9	8

2.5 Mer detaljerad redovisning av bortfallet

Tabell 4 Industriarbetare, månad
Ovägt bortfall fördelat efter företagets SNI-kod

Företagets SNI-kod	jan	febr	mars	april	maj	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec	Års- genomsnitt
2	9	6	6	9	9	9	9	11	11	14	14	11	10
31	12	13	14	14	17	15	19	14	15	14	17	17	15
32	16	19	23	22	23	24	48	17	20	21	22	23	23
33	11	13	16	17	16	19	34	15	14	16	19	16	17
341	6	7	9	6	10	7	13	10	9	9	10	7	9
342	7	8	10	10	11	11	14	9	10	10	11	10	10
35	7	8	10	10	13	12	21	11	11	11	12	12	11
36	6	7	7	6	10	11	8	6	3	4	6	6	7
37	4	8	9	6	8	6	15	6	6	8	9	4	7
38	7	11	11	11	12	14	25	13	11	13	14	14	13
39	9	11	16	13	20	22	36	16	18	18	16	20	18
2+3	9	11	13	12	14	15	25	13	12	13	15	14	14

Tabell 5 Industriarbetare, månad
Storleksvägt bortfall fördelat efter företagets SNI-kod

Företagets SNI-kod	jan	febr	mars	april	maj	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec	Års- genomsnitt
2	3	3	3	4	4	4	4	4	4	5	5	4	4
31	4	5	5	5	7	6	7	5	6	6	7	3	6
32	9	11	13	13	13	15	38	10	12	13	13	14	14
33	9	10	13	13	12	15	27	12	11	11	14	12	13
341	1	1	2	1	2	1	3	3	1	1	2	1	2
342	5	6	7	7	8	8	10	6	7	7	8	3	7
35	3	4	6	6	7	6	12	7	5	6	7	3	6
36	3	4	3	2	5	5	5	2	1	2	2	2	3
37	1	3	3	2	2	2	5	2	2	3	3	1	2
38	3	5	5	5	6	7	13	5	5	6	6	6	6
39	6	7	11	9	15	17	36	12	14	13	12	28	15
2+3	4	5	6	5	6	7	13	6	5	6	7	5	6

Tabell 6 Industriarbetare, månad
Ovägt bortfall fördelat efter företagets storlek

Månad	Storleksklass							Totalt
	2	3	4	5	6	7	8	
jan	22	22	11	9	2	0	0	9
feb	24	24	15	13	3	2	0	11
mars	27	26	18	15	2	1	1	13
april	27	25	18	14	3	1	1	12
maj	30	27	20	16	3	3	1	14
juni	28	27	22	19	5	3	1	15
juli	39	41	35	30	15	10	4	25
aug	29	25	18	13	3	2	1	13
sept	29	25	17	14	2	1	1	12
okt	27	27	19	15	3	2	1	13
nov	31	29	21	18	5	2	1	15
dec	30	29	20	16	3	2	1	14
Genomsnitt	29	27	19	16	4	2	1	14
Urval	209	318	540	360	367	324	276	2 394
Population	4 332	3 477	2 504	991	603	354	276	12 537

Storleksklass Antal anställda

1	1-4
2	5-9
3	10-19
4	20-49
5	50-99
6	100-199
7	200-499
8	500-

Tabell 7 KSP, kvartal
Ovägt bortfall fördelat efter arbetsställets SNI-kod

Arbetsställets SNI-kod	Kvartal 1	2	3	4	Års- genomsnitt
2	14	9	9	7	10
3	9	9	8	9	9
4	3	2	1	1	2
5	14	13	11	10	12
6	11	10	10	9	10
7	14	12	8	7	10
8	8	7	5	5	6
9	12	11	10	9	11
Totalt	11	10	9	8	9

Tabell 8 KSP, kvartal
Storleksvägt bortfall fördelat efter arbetsställets SNI-kod

Arbetsställets SNI-kod	Kvartal 1	2	3	4	Års- genomsnitt
2	4	3	3	2	3
3	6	6	6	6	6
4	2	1	1	1	1
5	11	11	8	9	10
6	12	10	10	8	10
7	13	12	7	6	9
8	8	7	5	5	6
9	10	10	10	9	10
Totalt	9	8	8	7	8

Tabell 9 KSP, kvartal
Ovägt bortfall fördelat efter arbetsställets storlek

Kvartal	Storlekssklass								Totalt
	1	2	3	4	5	6	7	8	
kvartal 1	14	13	13	10	8	6	6	3	11
kvartal 2	12	12	11	10	9	5	6	3	10
kvartal 3	12	12	11	8	6	4	5	3	9
kvartal 4	10	10	10	8	9	4	5	1	8
Genomsnitt	12	12	11	9	8	5	5	2	9
Urval	2 809	1 422	1 528	2 450	1 339	1 094	905	347	11 894
Population	114 049	33 287	18 977	11 801	3 819	1 833	904	347	185 017

SCB
F-AVD
Mats Bergdahl

3. FÖRETAGS- OCH ARBETSSTÄLLEUNDERSÖKNINGARNA PÅ F- AVDELNINGEN 1970-90

3.1 INLEDNING

För de flesta av de redovisade undersökningarna ges tidsserier från ca. 1980 och framåt. För Finansstatistiken, samt Investeringsenkäterna redovisas tidsserier från början av 1970-talet. Urvalsramen för de flesta undersökningarna utgörs av statistikregistret, som bygger på CFAR (Centrala Företags- och ArbetsställeRegistret). Stratifiering sker efter storlek och bransch. De största företagen är alltid totalundersökta. Cut-off gräns tillämpas i de flesta undersökningarna.

Små företag har generellt sett ett större bortfall än stora. Bortfallet kan även inkludera icke aktuella företag (övertäckning), som, förutom bland de största företagen, inte alltid kan särskiljas från bortfallet. Mätmetoden är postenkäter och bortfallsuppföljningen sker genom påminnelseenkäter, och för stora företag även genom telefonkontakter. Uppgiftslämnarplikt föreligger.

Följande bortfallsmått förekommer:

1. Bortfallsprocent ovägd på objektsnivå. Antal bortfallsobjekt dividerat med totala antalet objekt.
2. Bortfallsprocent vägd på objektsnivå. Antal bortfallsobjekt, uppräknat med uppräkningsfaktorer, dividerat med totala antalet objekt.
3. Bortfallsprocent ovägd enligt hjälpvariabel. Bortfallsobjektens summerade värden dividerat med summan för alla utvalda objekt.
- 4a. Bortfallsprocent vägd enligt bortfallsbehandling (andel påförda värden av estimaten).
Bortfallsobjektens påförda värden enligt bortfallsbehandling (gäller även implicit påförda värden vid medelvärdesimputering) uppräknade med uppräkningsfaktorer dividerat med totalskattningen.
- 4b. Bortfallsprocent vägd enligt hjälpvariabel (andel påförda värden av estimaten).
Bortfallsobjektens värden enligt hjälpvariabeln, uppräknade med uppräkningsfaktorer, dividerat med samtliga objekt uppräknade för hjälpvariabeln.

Generellt sett ger de olika bortfallsmåtten olika värden (4a och 4b vanligtvis lägst), varför man inte kan jämföra två olika bortfallsmått med varandra.

3.2 REDOVISADE STATISTIKGRENAR

3.2.1 FINANSSTATISTIKEN, F/IND OCH F/SE

Finansstatistiken är en årlig undersökning av bolagssektorn i SNI 1-9, med ca. 100 bokföringsvariabler. Populationen består av 160.000 företag, som stratifieras efter bransch och anställda. Därefter väljs slumpmässigt ut 16.000 företag.

Sedan 1970 har ett flertal ändringar genomförts, bland annat större urval. Bortfallsmåttet vägd på företagsnivå visar en ökande trend under perioden från 1970. Ökningen var kraftigast under 70-talet, och har mattats av en aning på senare år. Vägt enligt anställda och omsättning har bortfallet varit stabilt lågt under hela perioden, med en svag ökning de senaste åren.

3.2.2. INDUSTRISTATISTIKEN, F/IND

Industristatistiken är en årlig totalundersökning av drygt 9.000 arbetsställen med mer än 5 anställda i SNI 2-3. Före 1986, då en större omläggning gjordes, var bortfallet (vägt enligt bortfallsbehandling, mått 4a) bara ett par procent. Från 1986 och framåt har bortfallet legat på en betydligt högre nivå. Siffrorna som redovisas gäller preliminärredovisningen, det slutliga bortfallet ligger på ca. 3 %.

3.2.3. INVESTERINGSENKÄTERNA, F/KONJ

Investeringsenkäterna görs tre gånger per år (februari, maj, oktober). Populationen är ca. 4.700 företag, med minst 20 anställda, inom industrin (SNI 2-3). Av dessa väljs drygt 2.100 företag slumpmässigt ut, och undersöks vad beträffar investeringsprognoser. Bortfallsmåttet ovägt på företagsnivå visar en ökande trend 1973-86 med stora variationer. Topparna 1980 och 85 sammanhänger med strejker. De lägre siffrorna fr.o.m 1987 förklaras av att cut-off gränsen höjdes, och innebär förmodligen inte någon egentlig sänkning av bortfallet.

3.2.4 FUTS, F/KONJ

Enkäten om företagens utländska tillgångar och skulder är en kvartalsundersökning. Knappt 30.000 företag ingår i populationen, som stratifieras efter summa utländska tillgångar och skulder. Därefter väljs knappt 1.000 företag slumpmässigt ut. Bortfallsmåtteten ovägt på företagsnivå, och vägt enligt utländska tillgångar och skulder ligger stabilt på en ganska låg nivå, med lägre siffror för det senare.

3.2.5 KAPACITETSENKÄTEN, F/KONJ

Kapacitetsenkäten är en kvartalsvis undersökning av industrins (SNI 2-3) kapacitetsutnyttjande. Populationen består av 6.800 företag, med minst 10 anställda, som stratifieras efter bransch och förädlingsvärde. Av dessa väljs slumpmässigt ut ca. 1.900 st. Redovisningen sker sedan på arbetsställenivå (knappt 2.400 i urvalet, av totalt 9.100 st.). Undersökningen redovisar höga bortfallstal för måttet ovägt på objektsnivå (drygt 20 %) under hela 80-talet. Bortfallsprocenten är lägre för måttet ovägt enligt hjälpvariabel (förädlingsvärde), drygt 10 %. De rekordhöga bortfallstalen 1985 sammanfaller med att man detta år hade ett helt nytt urvalssystem (SAMU), vilket ledde till inkörningsproblem.

3.2.6 LAGERTYPSSTATISTIKEN, F/KONJ

Lagertypsstatistiken är en kvartalsvis undersökning av industrin (SNI 2-3). Populationen består av 11.000 företag med fler än 5 anställda, som stratifieras efter bransch och anställda. Av dessa väljs sedan 2.200 företag ut slumpmässigt. Population och urval är desamma som för Leverans- och orderstatistiken. Bortfallsmåttet är vägt enligt bortfallsbehandling, och har under 1980-talet legat stabilt på 8-10 %.

3.2.7 LEVERANS- OCH ORDERSTATISTIKEN, F/KONJ

Leverans- och orderstatistiken är en månadsvis undersökning av industrin (SNI 2-3). Population och urval är identiskt med motsvarande för Lagertypsstatistiken. Bortfallsmåttet som redovisas är vägt enligt bortfallsbehandling. Bortfallet var stabilt lågt under första delen av 80-talet, för att sedan uppvisa en ökande trend de senaste åren.

3.2.8 OMSÄTTNINGSTATISTIKEN, F/SE

Omsättningsstatistiken för tjänstenärings (SNI 6 samt delar av SNI 8 och 9) är en kvartals- och årsstatistik (summerad korttidsstatistik). Populationen består av 92.000 företag, med minst 1 anställd, eller minst 2 miljoner i omsättning, som stratifieras efter bransch och anställda, eller, för företag utan anställda, efter omsättning. Av dessa väljs sedan drygt 6.300 företag slumpmässigt ut. Bortfallsmåtteten ovägt på företagsnivå visar, förutom rekordhöga tal 1982, en kraftigt ökande trend under 80-talet. Här redovisas bortfallet för kvartalsstatistiken.

3.3 SLUTSATSER OM BORTFALLSTRENDEN

Utvecklingen av bortfallet på F-avdelningen kan studeras i tabellen, och diagrammen på de följande sidorna. F-avdelningens undersökningar redovisar generellt en ökande trend vad gäller bortfallet. Detta är en utveckling som måste stoppas då redan nu vissa undersökningar har ett alltför högt bortfall för att det ska kunna negligeras. Detta är en mycket svår uppgift att gå iland med. Om inte uppgiftslämnarbördan kan minskas måste företagen fås att svara på något annat sätt. Uppgiftslämnarplikt föreligger redan nu, och frågan är om ökad resursinsats för att driva in uppgifterna kan ge så mycket. Något som är förbryllande är att bortfallsbenägenheten skiljer sig kraftigt mellan olika undersökningar. Visserligen går det inte att jämföra olika bortfallsmått, men även undersökningar som redovisar samma bortfallsmått skiljer sig kraftigt åt. Detta kan bero på att det är lättare att svara på vissa undersökningar, att uppgiftslämnarbördan är mindre för de företag undersökningen berör, eller att företagen anser just den statistiken vara viktig!

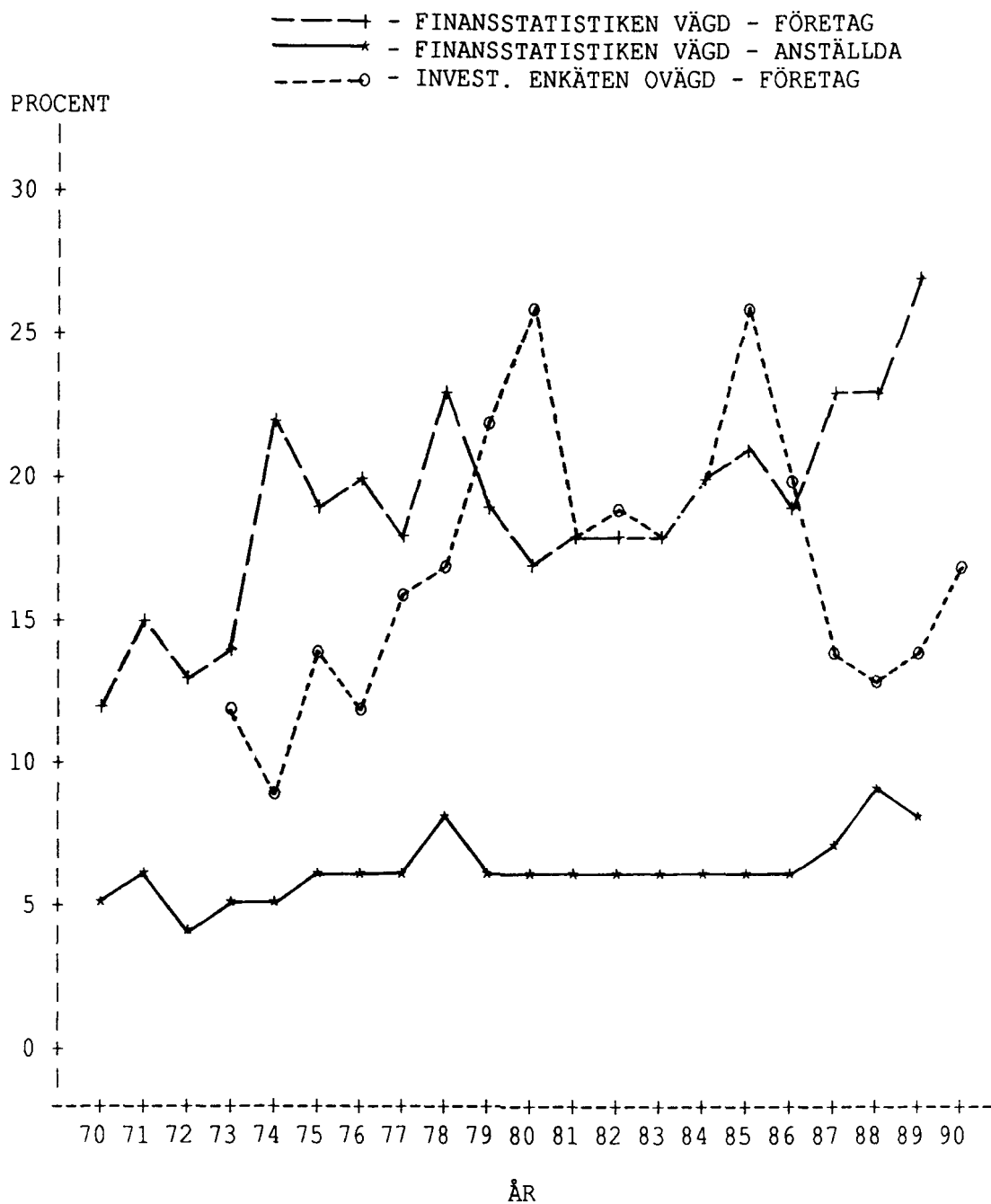
Sammanfattningsvis kan man säga att trenden, med ökande bortfallsmått, ser ut att börja avta. Detta är positivt, men även om vi skulle kunna frysa bortfallet på den nivå vi har idag, finns det vissa undersökningar som ligger så pass högt att resultaten kan bli snedvridna. En sänkning av bortfallsnivån för vissa undersökningar inom F-avdelningen är nästan ett krav för att statistiken ska kunna sägas vara tillförlitlig.

BORTFALLSMÅTT FÖR F-AVDELNINGEN (I PROCENT)

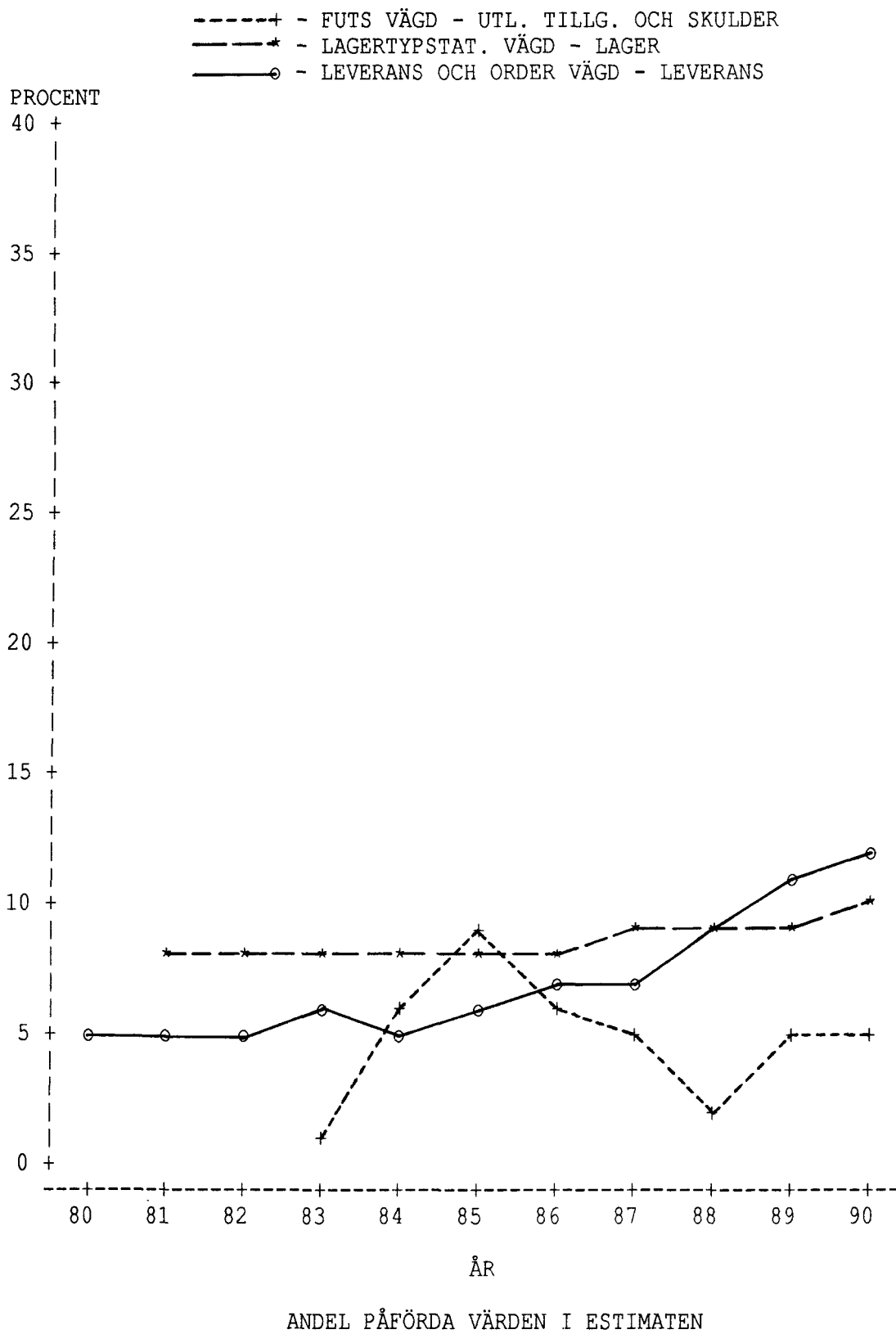
BOKFÖRSLAG FÖR FÄBLENINGEN (I PROCENT)												
	Finansstat.			Ind.stat.	Inv. enk.	FUTS	Kapac.enk.			Lagertyp	Lev o order	Oms. stat
	F/IND o. F/SE			F/IND År	F/KONJ	F/KONJ	F/KONJ SNI 2-3			F/KONJ	F/KONJ	F/SE SNI 6+
	År, SNI 1-9			prel.red.	SNI 2-3	Kvartal	Kvartal			SNI 2-3	månad	delar 8 o 9
				SNI 2-3	3 ggr/år	Medeltal	Medeltal			Medeltal	SNI 2-3	Kvartal
					Maj-enk.						medeltal	Medel kv 1+2
ÅR	Före- tag	Anst	Oms	Saluvärde Imputerat	Företag	Före- tag	Utl tillg o skulder	Arb. ställe	Föräd.- värde	Lager Imputerat	Leverans Imputerat	Företag
1970	12	5										
1971	15	6	5									
1972	13	4	4									
1973	14	5	5		12							
1974	22	5	6		9							
1975	19	6	6		14							
1976	20	6	7		12							
1977	18	6	5		16							
1978	23	8	6		17							
1979	19	6	5		22							
1980	17	6	4		26						5	
1981	18	6	4	2	18					8	5	
1982	18	6	5	2	19			22	12	8	5	37
1983	18	6	5	2	18	7	1	20	10	8	6	17
1984	20	6	5	3	20	8	6	20	9	8	5	17
1985	21	6	6	4	26	11	9	32	15	8	6	17
1986	19	6	4	11	20	10	6	27	14	8	7	17
1987	23	7	7	7	14	9	5	22	12	9	7	25
1988	23	9	8	12	13	8	2	24	13	9	9	20
1989	27	8	8	12	14	9	5	24	16	9	11	29
1990					17	8	5	24	13	10	12	26

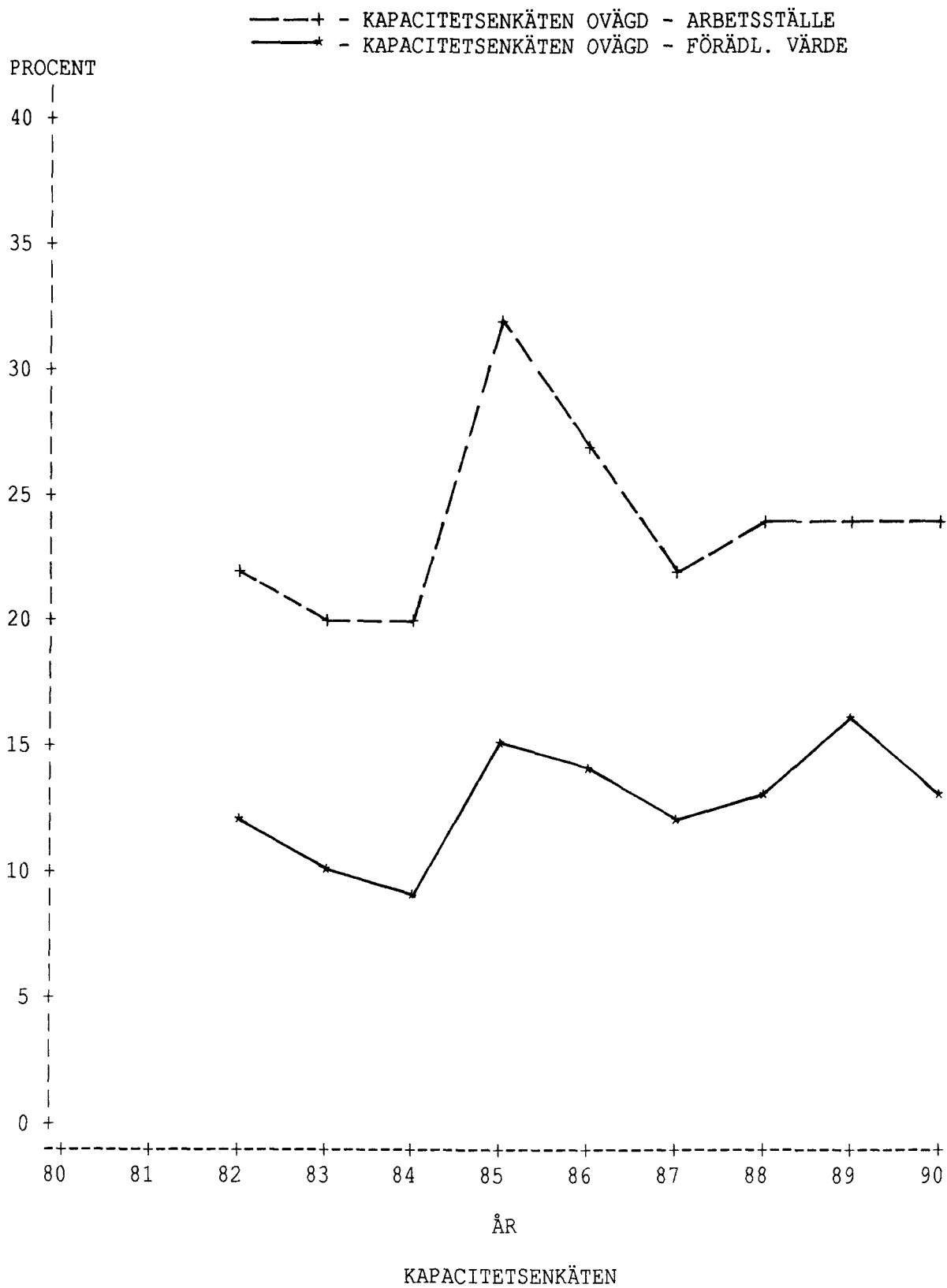
	----vägda----	tot.und.	ovägd	ovägd	vägd	--ovägda--	vägd	vägd	ovägd
POP.	163.407	9.285	4.720		29.700	6799 (9100 arb.st.)	11.000	11.000	92.437
UTV.	16.082	9.285	2.160		980	1878 (2368 arb.st.)	2.200	2.200	6.375
SV. UTV.	13.232	8.377	1.782		900	(1763 arb.st.)	1.700	1.700	4.700
		>5 anst	>20 anst			>10 anst	>5 anst	>5 anst	>0 anst/>2 mkr oms.

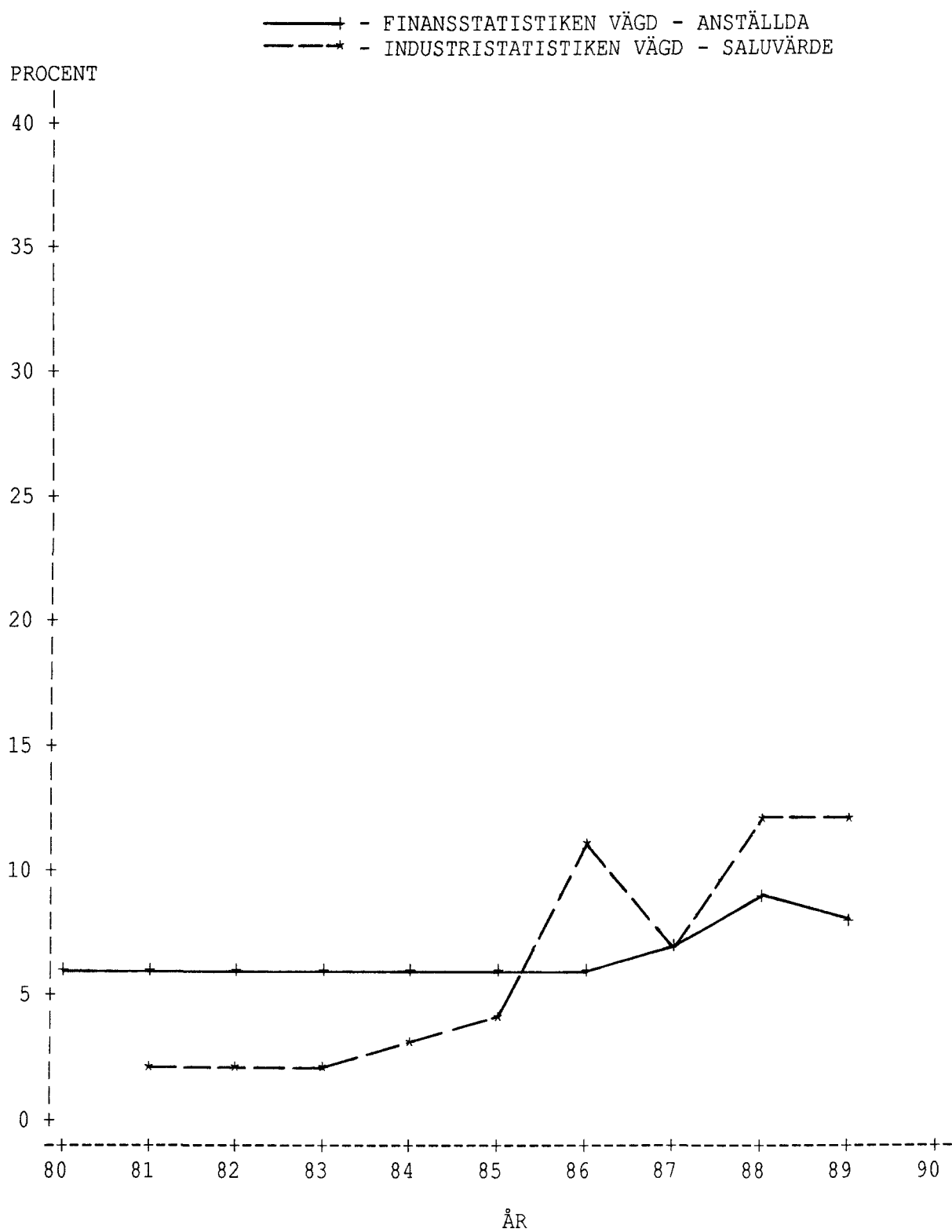
Population och utvalda gäller
sista redovisningsåret i tabellen

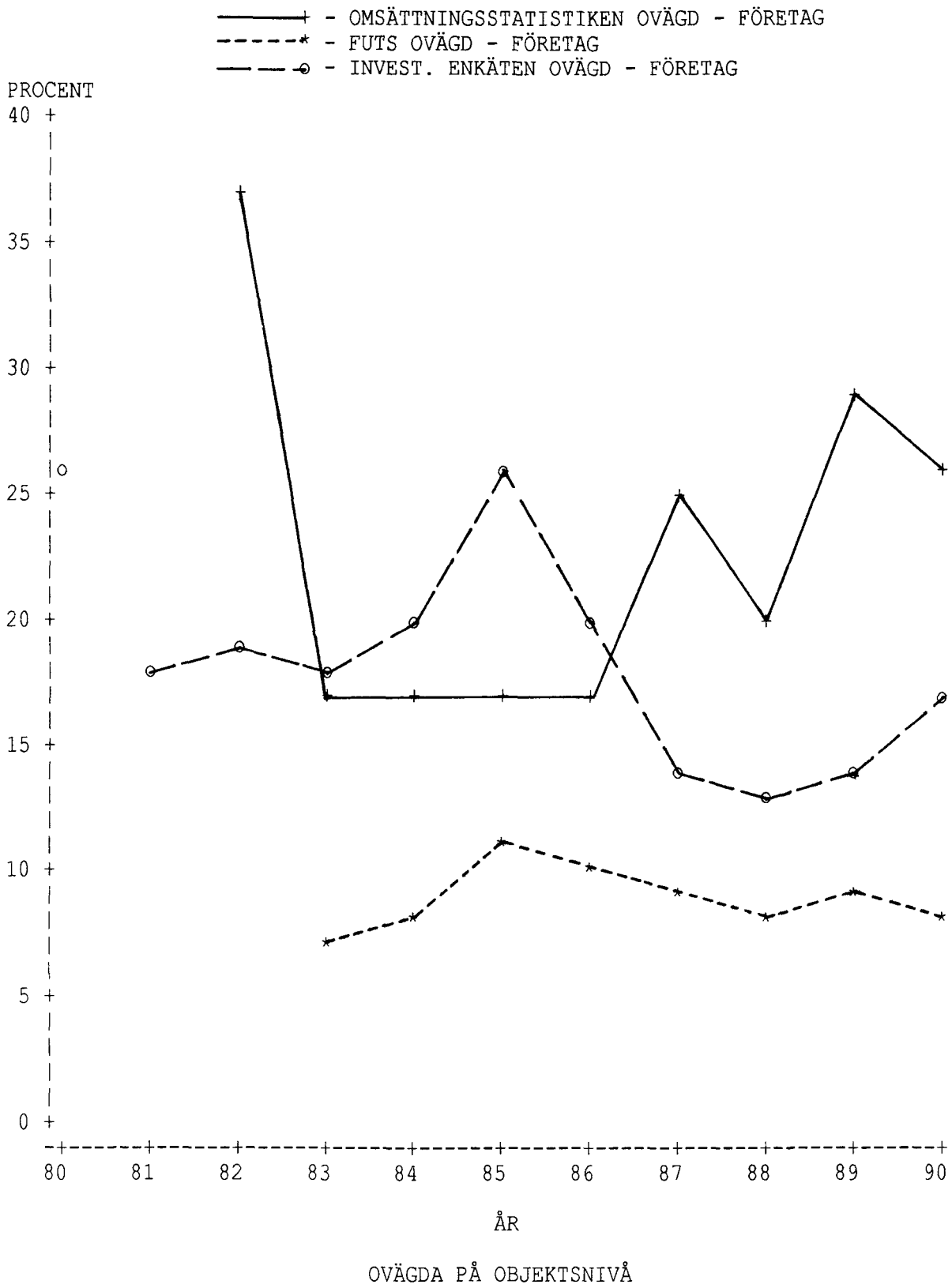
OLIKA BORTFALLSMÅTT

ANDEL PÅFÖRDA VÄRDEN I ESTIMATEN

4. INDIVID OCH HUSHÅLLSUNDERSÖKNINGARNA

I detta kapitel redovisas bortfallsutvecklingen hos I-avdelningens individ- och hushållsundersökningar samt AKU som är en individundersökning på AM-avdelningen.

Vid I-avdelningen finns fem årliga individ- och hushållsundersökningar på urvalsbas; Hushållens Inköpsplaner (HIP), Hushållens Inkomster (HINK), Undersökningen av Levnadsförhållanden (ULF), Partisymptatiundersökningen (PSU) och Omnibusundersökningarna. I redovisningen ingår också Am-avdelningens Arbetskraftsundersökning som utförs månadsvis. I-avdelningens ej regelbundet återkommande bokföringsundersökningar Hushållens utgifter (HUT), Hushållens Livsmedelsutgifter och Kostvanor (HULK), och Tidsanvändningsundersökningen (TA) redovisas separat. Alla bortfallsuppgifter är omräknade till årsmedeltal. Då det är nödvändigt är årsmedeltalen antalsvägda. I allmänhet sker redovisningen av bortfallsutvecklingen för perioden 1980-90.

4.1 Generell bortfallsutveckling.

I diagram 1 visas det genomsnittliga bortfallet (enkelt medelvärde) för varje år under perioden 1980-90. Medelvärdet avser fem av de sex undersökningarna. Omnibusundersökningarna ingår ej. Endast AKU gör indirekta intervjuer. Den långsiktiga utvecklingen med stadigt ökande bortfall verkar bestå. Medelbortfallet är 44 % större 1990 jämfört med 1980. Till stor del beror detta på en stadig och kraftig ökning i andelen "ej anträffade". Denna andel har mer än fördubblats under perioden. Andelen vägrare har bara ökat svagt under perioden med tre markanta toppar 1983, 1986 och 1990.

Diagram 1. Öviktad genomsnittligt bortfall i AKU, HINK, HIP, PSU, och ULF 1980-1990. Procent. Indirekta intervjuer endast i AKU.

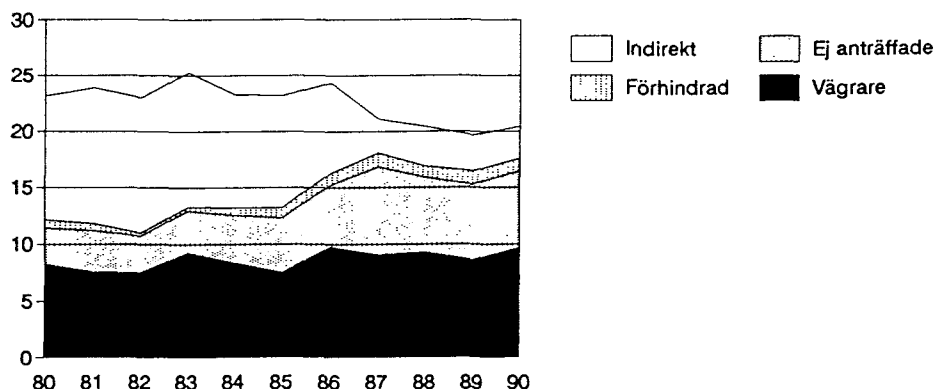
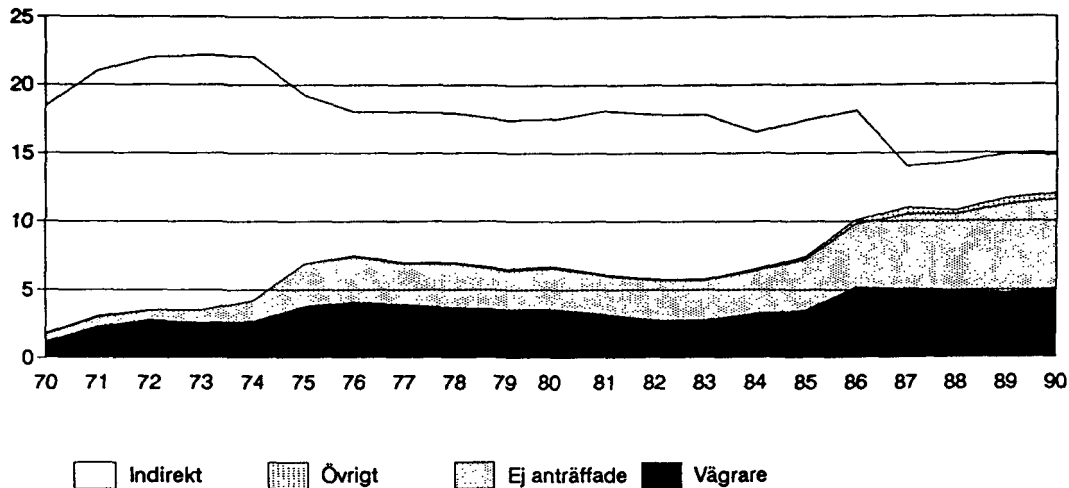

Diagram 2. Bortfallsutvecklingen i AKU 1970-1990. Procent

För att betrakta bortfallsutvecklingen på lång sikt lämpar sig AKU bäst eftersom det har varit förhållandevis få förändringar i undersökningens uppläggning. I diagram 2 kan man utläsa att bortfallet i AKU ökat från 2% 1970 till 12% 1990.

4.2 Kort beskrivning av undersökningarna.

Nedan ges en kortfattad beskrivning av de olika undersökningarna med tonvikt på faktorer som kan ha haft betydelse för bortfallsutvecklingen 1980-90.

Hushållens inköpsplaner - HIP

HIP genomförs fyra gånger per år via korta telefonintervjuer. Urvalet bestod i början av perioden av 6600 hushåll i fem paneler. Urvalet har reducerats vid två tillfällen, juli 1984 och juli 1985. Urvalet består nu av 1500 hushåll i januari och juli-undersökningarna och 4200 hushåll i april och oktober-undersökningarna. I juli 1985 reducerades antalet paneler till tre. I juli och oktober 1985 innehöll hela urvalet nya paneler. Fr o m april 1986 görs alla intervjuer per telefon, tidigare tilläts i vissa fall besöksintervjuer. Bortfallet redovisas ovägt. Skillnaden mellan vägt och ovägt bortfall är marginell.

Hushållens inkomster - HINK

Urvalet omfattar c:a 10 000 hushåll i två likstora paneler. Fr o m 1984 görs alla intervjuer per telefon, tidigare användes postenkät med telefonuppföljning. Stratifiering och allokering har varierat över åren. En ny urvalsdesign introducerades för den nya panelen i HINK86. I HINK87 har bägge panelerna den nya designen. Bortfallet redovisas ovägt i tidsserierna och vägt i redovisningen av bortfallet i redovisningsgrupper.

Arbetskraftsundersökningen - AKU

AKU utförs varje månad och har en roterande panelansats där personer som ingår i urvalet intervjuas en gång per kvartal i två år. Intervjuerna genomförs i första hand per telefon (ca en procent är besöksintervju). Urvalsstorleken har varierat mellan 16000 och 22 000 personer och är fr o m 1989 ca 18000 personer. Under åren 1976-1985 var urvalssannolikheterna större i glest

befolkade län. 1986 togs den äldsta ålders- klassen (65-74 år) bort. Bortfallet redovisas ovägt och är relaterat till nettourvalet och nettopopulationen. Antalsvägda bortfall har endast resulterat i mycket små skillnader.

I AKU görs fr o m september -89 en speciell nulägesanalys av bortfallsutvecklingen efter varje månadsundersökning. De månadsvisa analyserna, som baseras på tidsserier fr o m 1980, skattar den aktuella trendcykelnivån för olika typer av uppdelningar. Syftet med analysen är att ge en bild av bortfallets nuläge samt finna lämpliga åtgärder för att minska bortfallet. Förändringstakten hos bortfallet var i april 1991 en årlig ökning med 2,1 procentenheter. Andelen "ej anträffade" i Stockholm har den största ökningstakten. För den som är intresserad att ta del av en rapport av ovanstående analys, finns denna att tillgå av Jan Hörngren AM/AKU-S.

Undersökningen av levnadsförhållanden - ULF

ULF har utförts årligen sedan 1974. I huvudsak sker besöksintervju. Urvalet omfattar c:a 8000 personer per år och är vanligtvis nytt, utan panel. Enda undantagen är 1986 (57% från ULF 1979) och 1987 (37% från ULF 1979). Bortfallet var i genomsnitt tre procentenheter större i panelerna. Under åren 1980 och 1981 var åldersgruppen 75-84 år överrepresenterad. För att få jämförbarhet i tidsserierna har åldersgruppen 75-84 år uteslutits för perioden 1980-85. Detta har dock inte varit möjligt att göra för perioden 1986-90. Bortfallsandelen 86-90 är därför ej fullt jämförbar med bortfallsandelen 80-85. ULF är den av undersökningarna som har längst tid för datainsamling, vilket gör att andelen "ej anträffade" är jämförelsevis liten. Bortfallet redovisas ovägt i tidsserierna.

Partisypatiundersökningen - PSU

PSU utförs två gånger om året i maj och i november. Urvalet omfattar c:a 9000 personer och dras med OSU. Huvuddelen av intervjuerna sker per telefon. PSU har haft samma utformning under hela perioden 1980-90. Undersökningen genomfördes dock ej under perioden november 1981 till november 1983. PSU har ingen övre åldersgräns, därav den relativt stora andelen som är oförmögen att delta i undersökningen.

Omnibusundersökningarna

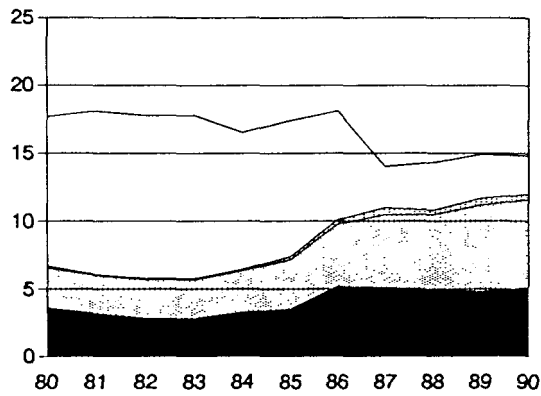
I omnibusundersökningarna delar flera kunder på frågeutrymmet vars längd och innehåll varierar mellan olika undersökningar. Datainsamlingen sker genom postenkät med telefonuppföljning på urvalsbasis. Undersökningen genomförs i regel varje kvartal. Fr o m tredje kvartalet 1983 har urvalsstorleken ökats till 1200 personer 16-74 år från tidigare 800 i samma åldersgrupp. Bortfallet redovisas antalsvägt och med årsmedeltal.

4.3 Bortfallsutvecklingen i de löpande intervjuundersökningarna.

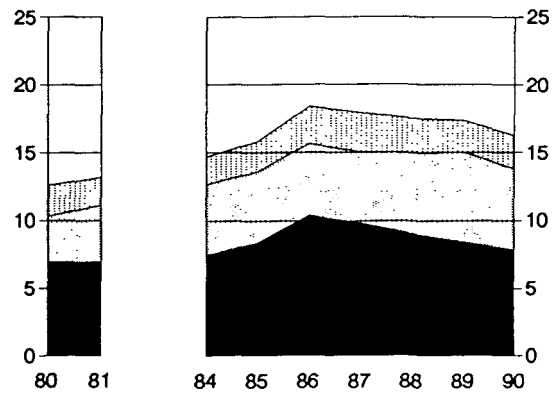
Diagram 3 visar bortfallsutvecklingen för varje enskild undersökning. Omnibussundersökningarna redovisas separat i diagram 5. De basdata som diagrammen baseras på finns i bilaga.

Diagram 3. Bortfallsutvecklingen i AKU, PSU, HINK, HIP och ULF 1980-1990.
Procent. Indirekta intervjuer endast i AKU. PSU utfördes ej 1982-1983

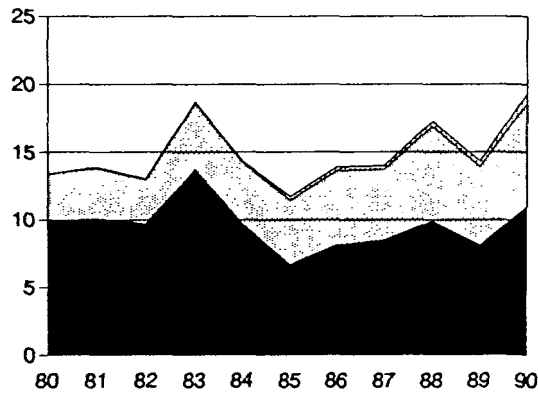
Arbetskraftsundersökningen, AKU

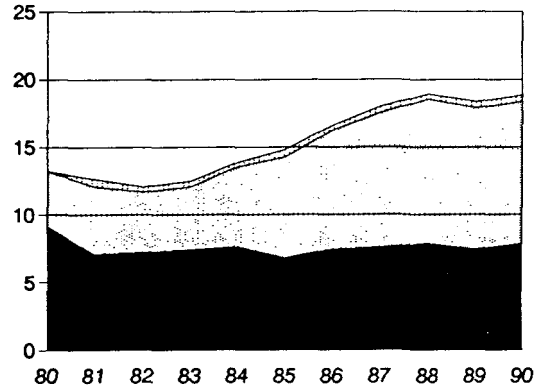
Partisymptiundersökningen, PSU

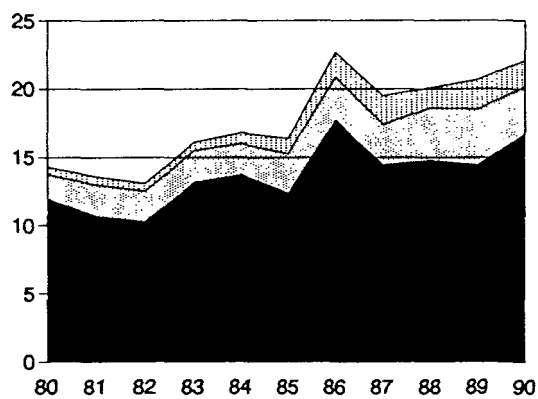
Hushållens inkomster, HINK

Hushållens inköpsplaner, HIP

Undersökning om levnadsförhållanden, ULF

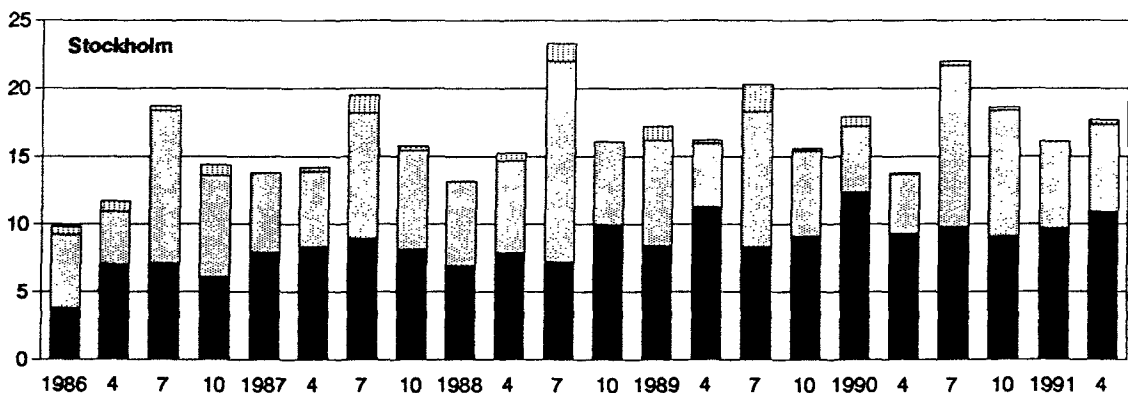
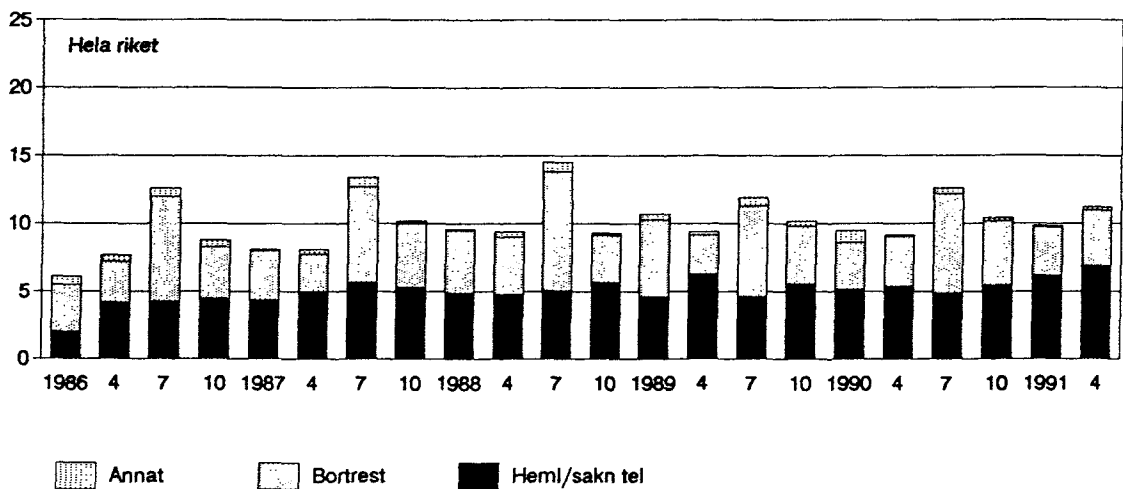
Indirekt Förhindrad Ej anträffade Vägrare

HINK avviker från det allmänna mönstret med kraftiga förändringar. Eftersom HINK utförs i Januari och februari, medan de andra undersökningarna är mer spridda över året, är den undersökningen känsligare för intervjuarnas beläggning. Minskningen i andel vägrare 1984 kan till största delen förklaras av övergången från enkät till telefonintervju.

I samtliga undersökningar har antalet vägrare, efter "metropolitåret" 1986, minskat eller varit relativt konstant fram till 1989. 1990 ökar andelen vägrare dramatiskt i ULF och HINK. Det beror förmodligen på debatten kring Fob 90. Att den typ av debatt drabbar ULF värst är naturligt med tanke på undersökningens omfattning. Att HINK drabbats beror sannolikt på tidpunkten då den genomfördes (jan-feb 91). Debatten kring Fob 90 var då aktuell.

Det är framför allt andelen "ej anträffade" som gör att det totala bortfallet över lag ökar. HIP uppvisar här ett avvikande beteende med en förhållandevis kraftig ökning. Övergången till enbart telefonintervjuer i april 1986 har haft betydelse men det kan inte vara hela förklaringen. I diagram 4 är HIPs "ej anträffade" uppdelade efter orsak, undersöknings-månad och på Stockholms län respektive hela landet. Andelen som har hemligt telefonnummer har ökat från 4,2 procent i april 1986 till 6,9 procent i april 1991. I Stockholm är motsvarande ökning från 7,0 till 10,9 procent. Stockholm har signifikant (95% säkerhet) större andel hemliga telefonnummer jämfört med hela riket. Då det gäller andelen bortresta är skillnaden inte signifikant. I övrigt syns inte oväntat ett starkt samband mellan semestermånad och andel bortresta.

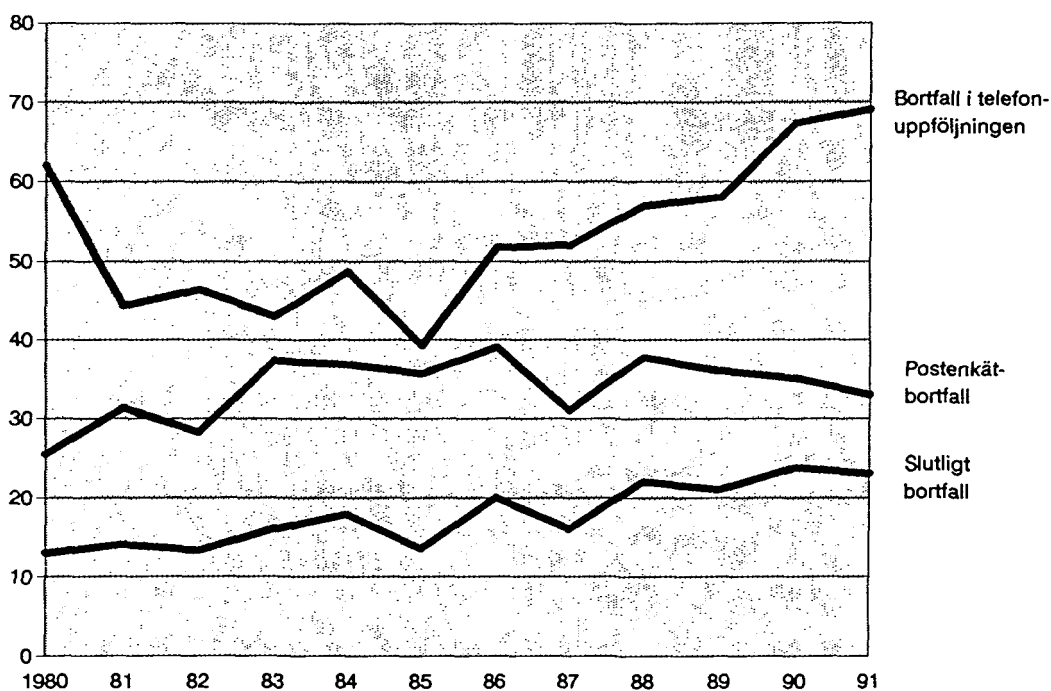
Diagram 4. Ej anträffade i HIP uppdelat efter orsak jan 86-apr 91.
Procent

4.4 Bortfallsutvecklingen i postenkätundersökningar

Diagram 5 visar bortfall i postenkät och slutligt vägt bortfall(årsmedeltal) för Omnibusundersökningarna. De enskilda undersökningarnas innehåll och omfång påverkar svarsbenägenheten. Detta ligger bakom en del av variationen mellan åren. En tydlig ökning av det slutliga bortfallet kan urskiljas över perioden. Det är antalet svarande i telefon-uppföljningen som har minskat dramatiskt på senare år.

Diagram 5. Bortfallet i omnibusundersökningarna 1980-1991. Procent

4.5 Bortfallet i bokföringsundersökningar

Tidsanvändningsundersökningen - TA

TA är en bokföringsundersökning som i SCBs regi utförs för första gången hösten 1990/våren 1991. En provundersökning gjordes 1984/85. Utvalda respondenter ska i två separata dygn bokföra sin tidsanvändning i tiominutersintervall.

Urvalsramen omfattar personer i åldern 20-64 år. Urvalet av individer är gjort i två steg. Först valdes slumpmässigt 69 geografiska områden, som vart och ett kunde täckas av en intervjuare. Områdena innehöll ungefär lika många personer och stratifierades så att man säkerställde att olika typer av geografiska områden blev representerade. I vart och ett av dessa områden valdes 76 individer via proportionellt stratifierat osu med sex strata definierade av kön och ålder. Målet med detta förfarande har varit att i möjligaste mån uppnå samma urvalsannolikhet för alla ingående i urvalsramen.

Ett stort arbete lades ner på att motivera de intervjuare som deltog och det ser ut att ha gett resultat. Bortfallet i TA blir klart mindre än i provundersökningen där 63 procent genomfört bokföring, se tabell 1 nedan.

Hushållens utgifter - HUT, Hushållens livsmedelsutgifter och kostvanor - HULK

Hushållens utgifter är en intermitterant undersökning som har genomförts ungefär vart tionde år fram till 1978. Från och med 1985 års undersökning är det tänkt att HUT ska genomföras vart tredje år med mindre urval och minskad detaljeringsgrad. Förhoppningsvis kommer separata livsmedelsundersökningar att genomföras ungefär vart tionde år. Den första livsmedelsundersökningen (HULK) genomfördes 1989.

Urvalet omfattar i HUT ca 6 000 hushåll och i HULK ca 3 000 hushåll. Det dras systematiskt bland personer i åldersgruppen 0-74 år från RTB-S. Ett hushåll ingår i undersökningen om någon av dess medlemmar ingår i urvalet. Detta medför att urvalssannolikhet endast är känd för de svarande hushållen. Urvalet är självvägt på individnivå, men ovägt på hushållsnivå. Bortfallet redovisas för samtliga undersökningar vägt på individnivå för nettourvalet.

Tabell 1: Nettourvalets fördelning av svarande och orsak till bortfall . Procent. Siffrorna i TA901/91 är preliminära (därför endast heltal).

Under-sökn/år	Netto-urval	Svar-ande	Vägrare	Ej an-träffade	Övrigt bortf	Totalt bortf
HUT85	6004	72.7	23.4	2.3	1.6	27.3
HUT88	5999	62.8	32.0	2.6	2.6	37.2
HULK89	2970	70.3	26.0	1.8	2.0	29.8
TA90/91	5254	75	17	4	4	25

4.6 Bortfallet i elevuppföljningarna

Under 1990 har AM/Us elevsektion genomfört tre urvalsundersökningar:

-uppföljningsundersökning bland elever som slutade grundskolan våren 1988 och inte gått vidare till gymnasieskolan

-uppföljningsundersökning bland elever som slutade grundskolan våren 1988 och gått vidare till gymnasieskolan

-uppföljningsundersökning bland examinerade från högskolan 1985/86

Alla undersökningarna har utförts med tvåfas-urval, där fas 1 består av en postenkät medan fas 2 innebär telefonuppföljning av bortfallet från första fasen. Stratifiering har gjorts före första fasens urval för att säkerställa tillräckligt antal svar i intressanta redovisningsgrupper.

Tabell 2 Elevuppföljningarna

Uppföljning	Popu- lation	Urval	Bortfall i %		Totalt
			Fas 1	Fas 2	
Grundskolan	23 286	4 901	52	40	31
Gymnasieskolan	87 256	7 079	31	58	27
Högskolan	14 226	7 825	30	56	24

BILAGA

Tabell 2 HINK - Urvalens fördelning av svarande och orsak till bortfall. Procent

År	Nettourval	Andel svar	Vägrar	Ej antr	Övrigt	Totalt
80	9571	86.6	9.9	3.5	0.0	13.4
81	9468	86.2	10.1	3.5	0.1	13.8
82	9981	87.1	9.7	3.7	0.1	12.9
83	9369	81.3	13.7	4.2	0.1	18.7
84	9144	85.7	9.7	4.9	0.1	14.3
85	8966	88.3	6.7	4.5	0.3	11.7
86	9280	86.1	8.1	5.7	0.3	13.9
87	9287	86.0	8.5	5.5	0.3	14.0
88	9593	82.7	9.9	7.2	0.4	17.3
89	10673	85.5	8.1	5.0	0.4	14.5
90	9804	80.7	10.9	7.8	0.7	19.3

Tabell 3a AKU - bortfallets fördelning, orsak och kön. Procent

År	Nettourval	Indirekt intervju	Vägrar	Ej antr	Total	Män	Kvinnor
80	241 359	11.0	3.6	3.0	6.7	7.3	6.0
81	264 057	12.0	3.2	2.8	6.1	6.8	5.3
82	264 375	12.0	2.8	2.9	5.8	6.6	5.0
83	263 897	12.0	2.8	2.9	5.8	6.5	5.2
84	263 804	10.0	3.3	3.1	6.5	7.2	5.9
85	264 576	10.0	3.5	3.7	7.4	8.1	6.7
86	185 983	8.0	5.2	4.6	10.1	11.2	9.0
87	192 562	3.0	5.1	5.4	11.0	12.1	9.9
88	217 206	3.5	5.0	5.5	10.8	11.8	9.8
89	216 391	3.2	4.8	6.4	11.7	12.8	10.5
90	216 813	2.8	5.1	6.5	12.0	13.4	10.7

Tabell 3b AKU - bortfallets fördelning, ålder. Procent

År	16-24	25-34	35-64	65-74	Totalt
80	5.2	6.9	7.1	6.5	6.7
81	4.5	6.5	6.5	5.8	6.1
82	4.2	6.5	6.1	5.5	5.8
83	4.3	6.6	6.0	6.4	5.8
84	4.9	7.0	6.9	7.0	6.5
85	5.5	7.9	7.8	8.1	7.4
86	8.1	11.1	10.5	(1)	10.1
87	9.4	12.4	11.0	-	11.0
88	9.3	12.0	10.9	-	10.8
89	10.5	13.0	11.5	-	11.7
90	10.7	13.3	12.1	-	12.0

(1) Fr o m 1986 består urvalet av individer i åldern 16-64.

Tabell 3c AKU - bortfallets fördelning, orsak och geografiska områden. Procent

År	Stockholm			Göteborg			Malmö			Övriga landet		
	Vägr	Ej	Tot	Vägr	Ej	Tot	Vägr	Ej	Tot	Vägr	Ej	Tot
	antr			antr			antr			antr		
80	5.5	7.7	13.5	5.1	7.1	12.3	4.0	7.1	11.2	3.3	2.3	5.7
81	5.1	7.5	12.9	4.0	6.4	10.6	4.0	6.3	10.4	3.0	2.1	5.2
82	4.6	7.6	12.5	3.5	7.1	10.8	3.4	7.3	10.8	2.6	2.3	5.0
83	4.3	7.7	12.1	3.8	6.9	10.5	3.3	7.1	10.5	2.6	2.3	5.0
84	4.7	7.9	12.9	5.0	5.9	11.2	4.8	7.2	12.3	3.0	2.5	5.6
85	5.8	8.9	15.1	5.4	7.4	13.0	5.5	7.6	13.4	3.4	2.8	6.3
86	8.4	10.1	19.0	6.1	7.1	13.6	6.6	9.5	16.3	4.7	3.7	8.7
87	8.3	12.1	21.3	5.6	8.8	15.1	7.3	9.2	16.9	4.6	4.4	9.5
88	8.1	14.7	23.3	5.9	9.4	15.7	7.4	9.1	16.9	4.5	4.3	9.2
89	7.3	14.9	22.7	5.8	9.9	16.2	6.6	10.2	17.1	4.5	5.3	10.2
90	7.9	13.4	21.9	6.2	9.7	16.5	5.8	12.8	19.0	4.8	5.4	10.6

Tabell 4a ULF - bortfallets fördelning, orsak och kön. Procent

År	Vägran	Ej	Sjuk-	Inst-	Total	Män	Kvinnor
		antr	dom	vård			
80	11.9	1.8	0.3	0.3	14.4	14.7	14.0
81	10.7	2.3	0.4	0.2	13.6	13.6	13.7
82	10.3	2.2	0.3	0.3	13.1	13.0	13.0
83	13.2	2.3	0.4	0.2	16.1	16.0	15.9
84	13.7	2.3	0.5	0.3	16.7	16.2	17.3
85	12.4	2.9	1.1	0.0	16.4	16.8	16.1
86	17.7	3.2	----1.8----		22.7	22.7	22.6
87	14.5	2.9	----2.1----		19.5	18.8	20.1
88	14.8	3.8	----1.5----		20.1	20.5	19.7
89	14.5	4.0	----2.2----		20.7	21.4	20.0
90	16.7	3.5	----1.9----		22.1	21.7	22.5

Tabell 4b ULF - bortfallets fördelning, ålder. Procent

År	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75-84	Total
80	9.3	12.7	14.9	17.0	18.5	14.4	10.4	14.4
81	9.0	13.3	12.3	16.4	17.5	14.1	12.7	13.6
82	9.3	10.9	12.6	15.3	16.3	14.1	16.7	13.1
83	10.7	14.4	15.0	16.8	21.7	19.2	17.1	16.1
84	12.1	14.8	16.9	18.0	20.1	20.2	18.3	16.7
85	12.7	15.5	15.7	18.5	19.1	18.2	21.0	16.4
86	16.5	21.3	22.3	23.2	27.4	25.7	25.6	22.7
87	13.0	18.4	19.6	20.4	21.4	19.8	26.1	19.5
88	14.3	20.0	20.8	19.7	23.5	22.7	21.6	20.1
89	15.7	20.8	20.8	19.7	23.5	22.4	21.6	20.7
90	17.8	21.5	21.2	23.7	22.6	24.7	27.3	22.1

**Tabell 5 Svarande och bortfall i omnibusundersökningarna.
Procent**

År	Postenkät före på- minnelse	efter på- minnelse	Telefon Procent av suburvalet	Totalt (vägt)	Bortfall (vägt)
80/3	32	76	38	85	15
80/4	24	73	38	89	11
81/1	22	75	64	91	9
81/2	13	62	55	83	17
81/4	17	69	48	84	16
82/1	10	70	58	87	13
82/2	24	71	55	87	13
82/3	22	74	48	86	14
83/1	29	70	58	87	13
83/2	29	61	51	81	19
83/3	33	57	62	84	16
84/1	21	59	51	80	20
84/2	26	59	50	80	20
84/3	21	61	51	81	19
84/4	42	70	52	86	14
84/5	40	67	53	84	16
85/2	27	64	63	87	13
85/3	14	55	68	86	14
85/4	41	71	56	87	13
85/5	24	67	56	86	14
86/1	32	60	52	81	19
86/2	29	59	56	82	18
86/4	26	60	42	77	23
86/5	31	65	43	80	20
87/3	35	69	48	84	16
88/3	-	59	51	80	20
88/4	-	61	43	78	22
88/5	-	67	35	76	24
89/2	-	64	42	79	21
90/1	-	64	35	76	24
90/2	-	63	32	75	25
90/4	-	68	31	78	22
91/1+2	-	67	31	77	23

**Tabell 6 PSU - bortfallets fördelning efter orsak.
Procent**

År/mån	Vägrare	Ej antr	Sjuka	Total
80/5	7.0	3.5	2.6	13.1
80/11	7.0	3.2	1.9	12.1
81/5	7.0	4.1	2.1	12.3

Undersökningen genomfördes ej under perioden 81/11-83/11

84/5	7.2	6.0	1.8	15.0
84/11	7.8	4.4	2.2	14.4
85/5	8.3	5.5	2.1	15.9
85/11	8.5	4.9	2.4	15.8
86/5	10.1	5.9	2.3	18.3
86/11	10.7	4.6	3.2	18.5
87/5	10.0	5.2	2.9	18.1
87/11	9.7	5.2	2.9	17.8
88/2	9.1	4.9	2.8	16.8
88/5	8.7	7.1	2.6	18.4
88/11	9.3	5.8	2.3	17.4
89/5	8.8	7.0	2.3	18.1
89/11	8.1	6.1	2.4	16.6
90/5	8.1	6.3	2.4	16.8
90/11	7.6	5.6	2.5	15.7
91/5	8.0	9.7	2.3	20.0

5 BORTFALLSUTVECKLINGEN UNDER PERIODEN 1980-1990 VID SCB

Detta avsnitt är en kort sammanfattning av den bortfallsutveckling vid de fyra ämnesavdelningarna som beskrivs i de föregående avsnitten. En jämförelse av bortfallsnivån mellan undersökningarna kan ibland vara missvisande och i vissa fall bli felaktig på grund av de skiftande förutsättningarna som gäller för de olika undersökningarna. Några jämförelser mellan undersökningarnas bortfall görs därför inte i detta avsnitt. Nedan redovisas undersökningar som genomförs årligen. Redovisningen är grov och avser endast att indikera åt vilket håll bortfallsutvecklingen har gått för de olika undersökningarna under tidsperioden 1980-1990. Ingen förklaring till bortfallsutvecklingen ges. Tolkningar av variationen i de enskilda undersökningarnas bortfall presenteras i respektive ämnesavsnitt.

A-AVDELNINGEN

En redovisning av 8 undersökningar, med bortfallets karaktär beskriven enligt följande;

En i det närmaste **konstant bortfallsnivå**:

- Objektiva skördeuppskattningar (provytemätningar och intervjuer)
- Deklarationsundersökningen för jordbrukare (deklarationsuppgifter)
- Bostads- och hyresundersökningen (postenkät)
- Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus; *allmännyttiga företag* (postenkät)
- Galt- och betäckningsstatistiken (postenkät).

En **ökning** av bortfallet har skett i:

- Intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus; *enskilda ägare och bostadsrättsföreningar* (postenkät)
- Bostadshyror m m i statsbelånade bostadshus (postenkät).

Kraftiga **variationer** i bortfallsstorleken redovisas i:

- Jordbruksekonomiska undersökningen (bokföringsuppgifter).

En **omläggning av undersökningen** har skett i:

- Skogsbrukets arbetskraft m m (postenkät)

och gör det därför svårt att bedöma ifall trenden i den tidigare bortfallsökningen har brutits.

För Bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket gäller att det är för få observationer för att göra några uttalanden om utvecklingen över tiden.

AM-AVDELNINGEN

I arbetsmarknadsstatistiken ingår både företagsundersökningar och individundersökningar. Omläggningar i företagsstatistiken medför att det inte är möjligt att göra några starka uttalanden om bortfallstrenden för undersökningarna. En notering trots allt, är att de båda undersökningarna visar en minskning i bortfallet. I individstatistiken har vi en **ökning** i bortfallet för Arbetskraftsundersökningarna, AKU (telefonintervju).

F-AVDELNINGEN

En redovisning av 8 undersökningar, med bortfallets karaktär beskriven enligt följande;

Små variationer i bortfallet uppvisar:

- Lagertypsstatistiken (postenkät)
- Företagens utländska tillgångar och skulder (postenkät).

En **svag ökning** har skett i:

- Leverans- och orderstatistiken (postenkät).

En **något större ökning** uppvisar:

- Finanasstatistiken (postenkät)
- Industristatistiken (postenkät).

Kraftiga variationer finns i:

- Kapacitetsenkäten (postenkät)
- Omsättningsstatistiken (postenkät)
- Invensteringsenkäten (postenkät).

I-AVDELNINGEN

En redovisning av 5 undersökningar, med bortfallets karaktär beskriven enligt följande;

En **svag ökning** har skett i:

- Partisymptatiundersökningen (telefonintervju).

En **något större ökning** uppvisar:

- Omnibussundersökningarna (postenkät med telefonuppföljning)
- Hushållens inköpsplaner (telefonintervju)
- Hushållens inkomster (telefonintervju, tidigare enkät med telefonuppf.)
- Undersökningen av levnadsförhållanden (besöksintervju).

6 REFERENSER

"Bortfallsbarometern nr 1" (1986). Lindström H L och Dean, P. I-avdelningen (engelska). U/STM-PM nr 24.

Bortfallsbarometern nr 2 (1987). Lindström H L et al. I och F-avdelningarna samt AKU. R & D Report nr 34.

Bortfallsbarometern nr 3 (1988). Lundquist, P. Samtliga ämnesavdelningar. R & D Report 1988:7.

Bortfallsbarometern nr 4 (1989). Garås, T. Samtliga ämnesavdelningar. R & D Report 1989:16.

Bortfallsbarometern nr 5 (1990). Ekman, S. Samtliga ämnesavdelningar. R & D Report 1990:14.

Blom R (1991): Bortfallsutvecklingen i fyra intervjuundersökningar, stencil våren 1991.

Elffors, C (1987): Bortfallssammanställning A/BF Sektion 3, SCB, stencil, 1987-12-28.

Hörngren, J: Bortfallet i AKU. Nuläge efter undersökningen i xxx (månad) 199x. (Utkommer månadsvis.)

Lindström, H L (1991): Interacting nonresponse and response errors. R & D Report 1991:3.

Lyberg I and Lyberg L (1991): Nonresponse research at Statistics Sweden. August 1, 1991.

Lundgren, L (1987): Program för minskat bortfall i SCBs individ- och hushållsundersökningar. R & D Report nr 31.

Lundström, S (1986): Utredning kring bortfallet i samband med den s k Metropolitdebatten. U/STM-PM nr 28.

SCB (1981): Utredningen rörande uppgiftslämnarfrågor och bortfallsproblem i statistikproduktionen (UBIS)

GD-beslut om beräkning och redovisning av bortfall.
Lyberg, I et al: Beräkning och redovisning av bortfall, U-meddelande 1989-01-16.

Ac-beslut om beräkning och redovisning av bortfallsmått på F-avdelningen. Garås, T: Redovisning av bortfallsmått för F-avdelningens statistikgrenar, F-meddelande 1989-05-08.

R & D Reports är en för U/ADB och U/STM gemensam publikationsserie, som fr o m 1988-01-01 ersätter de tidigare "gula" och "gröna" serierna. I serien ingår även **Abstracts** (sammanfattning av metodrapporter från SCB).

R & D Reports Statistics Sweden are published by the Department of Research & Development within Statistics Sweden. Reports dealing with statistical methods have green (grön) covers. Reports dealing with EDP methods have yellow (gul) covers. In addition, abstracts are published three times a year (light brown /beige covers).

Reports published during 1991:

1990:11E
(grön)	Computer Assisted Data Collection Production test in the Labour Force Surveys August 1989-Janary 1990 (engelsk version, utgiven i augusti 1991)
1991:1
(grön)	Computing elementary aggregates in the Swedish consumer price index (Jörgen Dalén)
1991:2
(grön)	Översikt av estimatorer för stora och små redovisningsgrupper (Sixten Lundström)
1991:3
(grön)	Interacting nonresponse and response errors (Håkan L Lindström)
1991:4
(grön)	Effects of nonresponse on survey estimates in the analysis of competing exponential risks (Ingrid Lyberg)
1991:5
(grön)	Study of the estimation precision in the Chinese MIS surveys (Bengt Rosén)
1991:6
(beige)	Abstracts I - Sammanfattning av metodrapporter från SCB
1991:7
(grön)	Kvalitetsfonden 1990: Projekt - handläggning - utvärdering (Roland Friberg och Håkan L Lindström)
1991:8
(grön)	Tre återintervjustudier: Inkomstfördelningsundersökningen (Jan Eriksson), Höskoleenkätuppföljningen (Anders Karlsson), Årsarbetskraften (Majvor Karlsson och Solveig Thudin)
1991:9
(gul)	What metainformation should accompany statistical macrodata (Bo Sundgren)
1991:10
(grön)	The Family Expenditure Survey: An Experiment with Incentives (Håkan L. Lindström), Seasonal Variation and Response Behaviour in Swedish Households Expenditure (Peter Lundquist), Reducing Nonresponse Rates in Family Expenditure Surveys by Forming Ad Hoc Task Forces (Lars Lyberg), A Study of Errors in Swedish Consumption Data (Martin G. Ribe)

1991:11 **Statistical Metainformation and Metainformation Systems (Bo Sund-**
(gul) gren)

1991:12 **Abstracts II - Sammanfattning av metodrapporter från SCB**
(beige)

Kvarvarande **beige** och **gröna** exemplar av ovanstående promemior kan rekvireras från Inga-Lill Pettersson, U/LEDN, SCB, 115 81 STOCKHOLM, eller per telefon 08-783 49 56.

Kvarvarande **gula** exemplar kan rekvireras från Ingvar Andersson, U/ADB, SCB, 115 81 STOCKHOLM, eller per telefon 08-783 41 47.

G-090693-91 01016 - 1

CATARINA ELFFORS

A/BF-S